

JAARGANG 24 NUMMER 35

BULLETIN WIJNANDSRADE

UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADE

BULLETIN WIJNANDSRADE

*Uitgave van de heemkundevereniging
Vrienden van Wijnandsrade*

Jaargang 24, nummer 35 (zomer 2005)

Redactie

- * Wiel Oehlen
- * Jack Jetten
- * Eppo Brongers
- * Hans Toonen

Fotografie

- * Jan Jansen, tenzij anders
aangegeven

Grafische vormgeving

- * Cyril v.d. Weyer

Redactie-adres

- * Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade, w.oehlen@planet.nl
(tevens het secretariaat van de heemkundevereniging)

*Een vakwerkhuisje slaapt moe
van de zomer in de zon.
Achter de gesloten luiken
wonen stille mensen.*

*Het vakwerkhuisje heeft
nog een voordeur uit de tijd
dat de mensen zich nog niet
groter voordeden dan zij
in werkelijkheid waren,*

*maar trots gebukt gingen
onder hun werk.*

Wiel Oehlen

INHOUDSOPGAVE

* Redactioneel	4
* Algemene ledenvergadering	6
* Heemkundige berichten	9
* Mariakapel op de Vink 75 jaar jong!	13
* Met d'r Joep kreeg Wijnandsrade zijn eerste smid	17
* Uit de oude doos	25
* De pastoren van Wijnandsrade, deel I	27
* Jonge boeren, deel 3 (slot)	32
* Een gelovig maar elitair hekje	42
* De laatste adel van Wijnandsrade	44
* Communicantjes	47
* Nieuwe publicaties	48
* Aanvullingen en rectificaties	50
* Koninklijke onderscheidingen	56
* Gedicht	58

Koninklijke onderscheiding

Op vrijdag 29 april 2005 werd aan 9 inwoners van de gemeente Nuth een koninklijke onderscheiding uitgereikt. Onder hen 2 plaatsgenoten: Wilma Kirkels - Bex, die werd benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau en Jack Jetten, die werd gedecoreerd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Wilma Kirkels - Bex

Wilhelmina Maria Theodora (Wilma) Kirkels - Bex is in 1950 in Wijnandsrade geboren. Zij woont ter plaatse in de Pater Hoynstraat. Ondanks een jarenlange nierziekte heeft zij steeds een positieve kijk op het

leven gehouden en heeft zij zich als vrijwilligster bijzonder actief ingezet binnen het plaatselijke verenigingsleven. In dat kader is zij sinds 1980 op de St. Stefanusbasisschool van Wijnandsrade als leesmoeder en verkeersbrigadier actief. Van 1980 tot 1992 was zij op de school bestuurslid van de oudervereniging, waarvan een aantal jaren als penningmeester. Sinds 1986 is zij overblijf-

Wilma Kirkels - Bex en echtgenoot.

moeder; de laatste jaren tevens coördinatrice. Vanaf 1993 is zij werkzaam als vrijwilligster bij de bibliotheek in Nuth. Sinds 1982 is zij een bijzonder actief lid van het gemengd kerkelijk zangkoor van Wijnandsrade. Zij zet zich daarnaast in als bestuurslid van de Zonnebloem en is gedurende vele jaren als collectante actief voor diverse landelijke stichtingen en als vrijwilligster op de dagverpleging van het Atrium ziekenhuis in Heerlen.

Voor al deze verdiensten is Wilma Kirkels - Bex benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Contactpersoon: Jos Linsen, Hellebroekerweg 7, 6363 AA Wijnandsrade (045 - 524 43 35).

Tot slot. Aan dit nummer is een acceptgirokaart toegevoegd voor de jaarlijkse contributie. Wij hopen dat u weer uw bijdrage wilt storten, ter bestrijding van onze onkosten.

De contributie is vrij, maar bedraagt minimaal € 6,- per jaar. Wij gaan ervan uit dat de leden die ons bulletin per post ontvangen dit bedrag verhogen. Uiteraard zijn wij dankbaar wanneer uw bijdrage hoger uitvalt. Want vele (sterke) schouders maken ons werk licht.

Het bestuur

- Een van de titels van de heren van Bongart was vrijheer van Sessingen. Dit is een plaatsje in Luxemburg en heet in de Lëtzenbürgse taal 'Zéisséng', in het Duits 'Zessingen' en in het Frans 'Cessange'. Deze informatie is van belang als u besluit om eens dit plaatsje, dat tegenwoordig tot de gemeente Luxembourg behoort, te bezoeken.

5.

Pastoor P.G. Peeters gaf in zijn 'Korte schets der geschiedenis van de Valkenburgsche Heerlijkheid Wijnandsrade' (Publications 1886) op pagina 414 een lijstje met (hoofd)onderwijzers van de school in Wijnandsrade. Dit nam ik over in Bulletin Wijnandsrade 4 (1983) pagina 89. Een van hen was Joan. Haeren (1841 - 1844). Er staat achter: 'later priester geworden'. Intussen heb ik zijn gegevens achterhaald: Leonardus Josephus Haeren, geboren te Wijnandsrade op 11 september 1823, priester gewijd te Roermond op 23 december 1848, 1849 - 1855 kapelaan O.L.Vrouw Geboorte te Broeksittard, 1855 - 1870 kapelaan parochie H. Petrus Banden te Heer, 1870 - 1876 pastoor parochie O.L.Vrouw Geboorte te Ohé en Laak, overleden op 19 januari 1876 te Ohé en Laak op 52-jarige leeftijd. Het wordt duidelijk dat de geletterde priesterstudent tijdens zijn regelmatig verblijf in zijn geboortedorp is ingezet als schoolmeester en dat hij in 1841 dus pas 18 jaar was.

6.

Aan het artikel 'Mathijs Lindelau' van ondergetekende in Bulletin Wijnandsrade 29 (2002), kan het volgende worden toegevoegd. Toen genoemde hoofdonderwijzer op 15 juni 1885 was overleden, kon het gemeentebestuur er niet in slagen een opvolger te vinden. Op 14 december 1885 schreef het aan GS van Limburg een brief met de volgende inhoud: 'Ingevolge de circulaire aanschrijving d.d. 2 november jl. (...) hebben Burgemeester en Wethouders der gemeente Wijnandsrade de eer aan EdelgrootAchtbare Heeren Gedeputeerde Staten te berichten, dat de Gemeenteraad in de vergadering van den 9 December j.l. niet genegen is om een onderwijzer aan te stellen, omdat in den zomer niet meer dan hoogstens 25 à 30 kinderen in school gaan, zoodat men het gemiddeld per jaar kan nemen à 30 tot 38 en wijl eene gemeente van slechts 600 zielen nu al eene buitengewoone uitgaaf heeft aan verpleging der twee krankzinnige(n) en aan verbetering der wegen die nog aan vele kosten onderworpen zijn'.

voor het volgend jaar zal bestaan uit Leo van Wetten en Cöl Gerards. De reglementen van onze vereniging schrijven voor dat de zittende bestuursleden na verloop van tijd dienen af te treden. Per 1 januari 2005 waren Tiny Kickken - Senden, Math Marell en Wiel Oehlen aan de beurt. Alle drie stelden zich opnieuw verkiesbaar en werden met algemene stemmen herkozen. Wilfried Dabekaussen (die onze heemkundevereniging al een tijdje bijzonder actief ondersteunt) mocht tijdens de vergadering als nieuw lid aan ons bestuur worden toegevoegd.

In 2004 bracht de heemkundevereniging van Echt een bezoek aan Wijnandsrade. In de loop van 2006 zal voor de geïnteresseerde leden van onze vereniging een tegenbezoek aan Echt worden georganiseerd. Jack Jetten en Pierre Sniijders zullen in onderling overleg de levensvatbaarheid onderzoeken van een werkgroep over de geschiedenis van Wijnandsrade.

Op 14 juni verzorgt onze heemkundevereniging een rondleiding voor de vereniging 'Vrouwen in Beweging' uit Wijnandsrade.

De Open Monumentendagen van 2005 vinden in het weekend van 10 en 11 september plaats en zullen in het teken staan van het thema 'Religieus erfgoed'. In nauwe samenwerking met het gemengd kerkelijk zangkoor en het kerkbestuur zullen wij dan onder andere zorgdragen voor rondleidingen in de St. Stephanuskerk.

Op zaterdag 8 en zondag 9 oktober vinden in het Rodastadion de 'Parkstad-heemkundedagen 2005' plaats. Wij zullen daaraan op beperkte schaal onze medewerking verlenen.

De heemkundevereniging van Brunssum brengt op zondag 24 april een bezoek aan Wijnandsrade.

Het is dit jaar driekwart eeuw geleden, dat de Mariakapel van buurtschap de Vink werd gebouwd. In nauwe samenwerking met de inwoners van de Vink en het kerkbestuur zal dit jubileum op maandag 2 mei worden gevierd.

Naar aanleiding van een vraag van Anke Brongers licht Wilfried Dabekaussen toe dat ons boeken- en tijdschriftenbestand met name uit heemkundige publicaties bestaat, met bijzondere aandacht voor Limburg in zijn algemeenheid en Wijnandsrade (en omgeving) in het bijzonder.

Na afloop van de vergadering werden de eerste exemplaren van de wandel- en fietsgids 'Kruisen en Kapellen in Wijnandsrade' overhandigd aan

zelf gepensioneerd journalist - hoopt het dagboek bovendien te kunnen omzetten in een handzaam manuscript of zelfs in boekvorm. 'Natuurlijk heb ik ook een meer persoonlijke reden - de inhoud van het dagboek is voor mij familiegeschiedenis. Het vertelt namelijk ook veel over mijn grootvader Pierre Cremers en over mijn overgrootvader Louis Cremers. Mijn vraag derhalve: is het nog ergens, dat dagboek? Zo ja, kan ik er dan een kopie van krijgen?' Reacties zijn welkom bij de redactie van Spoorloos (een rubriek in het Limburgs Dagblad)'. Overigens heb ik zelf over rector Joseph Pius Cremers gelezen, dat hij in Raath in 1917 aantekeningen maakte in het memoriaal van de kapel in Raadt, alwaar destijds een reliek van de H. Jozef werd vereerd. Tot slot: een geschilderd portret van de rector bevindt zich in het bezit van onze heemkundevereniging.

3.

Internet is een medium, waarop je vaak onverwachte informatie tegenkomt. Zo kwam ik terecht op de website van de 11-jarige Leo Steins (www.kindertent.nl/steinslm) uit Wijnandsrade. Er waren veel Harry Potterfoto's, dus blijktbaar is hij daar een fan van. Onder de rubriek 'Mijn interesses' vermeldt hij bij het item lievelingsboek: 'Bulletin Wijnandsrade' en bij het item beste band: 'Fanfare Wijnandsrade'. Zo zie je maar, ons tijdschrift is ook populair bij de jeugd en daar zijn wij trots op. Bedankt, Leo. Dat er meer mensen trots zijn op hun vereniging uit Wijnandsrade mocht ik lezen op de uitgebreide en interessante site van de voetbalvereniging RKVV Wijnandia. Hier wordt - geïllustreerd met veel foto's uit de oude doos - verslag gedaan van de rijke geschiedenis van deze sportvereniging. De site is te vinden op <http://members.lycos.nl/wijnandiaw> en vertelt dat de oprichters destijds onder meer waren Johan Habets, Chris Kerens, Jo Scheepers en Louis en Harrie Driessen. Er werd gevoetbald op een terreintje nabij het kasteel dat ter beschikking was gesteld door burgemeester G. Opfergelt. Het eerste bestuur was als volgt samengesteld: Hub Steins, voorzitter; Jeu Akkermans, secretaris; Hub Erens, penningmeester; Frans Rietrae, Heinz Hermens, Zef Rijks en J. Mulkens, bestuursleden. In een volgend bulletin komen wij graag op de rijke geschiedenis van deze vereniging terug.

Een andere eveneens uitgebreide en interessante site is: www.wijnandia.tk, waarin de handbalvereniging wordt geportretteerd. Daarin staat dat er op 26 juni 1966 een Dameshandbalvereniging werd opgericht en een jaar later een Herenhandbalvereniging en dat deze weer een jaar later, in 1968, fuseerden. Aanvankelijk werd er buiten op het voetbalveld aan de

Heemkundige berichten

Contactdag LGOG

Jaarlijks organiseert het LGOG een contactdag voor alle heemkundeverenigingen van de kringen Heerlen en Valkenburg. De ontmoeting van 2004 vond in Wijnandsrade plaats, waarbij onze heemkundevereniging als gastheer optrad.

Op de 16de april van dit jaar ontving de heemkundevereniging van Landgraaf (OCGL) de geïnteresseerde leden van de kring Heerlen en van de het Land van Valkenburg en Heuvelland voor de contactdag 2005. Het programma stond deze keer in het teken van het brouwen van bier. Bert van Laer, coördinator van het project 'bierbrouwen in Limburg' verzorgde een boeiende presentatie, waarin hij de toehoorders bij de hand nam tijdens een reis door de tijd over dit tot de verbeelding sprekende thema.

Een samenvatting van zijn verhandeling: 'Uit archeologische vondsten blijkt dat het brouwen van bier al duizenden jaren voor onze jaartelling bestaan moet hebben. In zijn meest eenvoudige vorm is bier een alcoholhoudende drank, gemaakt van graanzetmeel. Er zijn aanwijzingen dat bier in onze streken vooral bekend werd, doordat de kruisvaarders het vanuit het Midden Oosten meebrachten. Ten tijde van de verstedelijking in de Middeleeuwen ging de kwaliteit van het drinkwater van beken en rivieren sterk achteruit. Het brouwen van bier werd van levensbelang en de machthebbers gebruikten deze drank als bron voor de heffing van belastingen. Geleidelijk aan verbeterde de brouwmethode en het vak evolueerde van huisvlijt naar een ambacht. Bierbrouwers kwamen toentertijd in elk dorp en in elke stad wel voor. Het waren vaak welgestelde inwoners, die daarnaast een prestigieus ambt - bijvoorbeeld dat van burgemeester of schepen - vervulden. Uit de kerkelijke registers blijkt dat brouwersfamilies vaak sterke onderlinge familiebanden hadden. Tegen het einde van de negentiende eeuw (ten tijde van de industriële revolutie) onderging het brouwersambacht grote veranderingen. Vooral de introductie van de koelmachine had grote gevolgen. Veel kleine brouwerijen konden deze grote investeringen niet aan, waardoor zij hun deuren moesten sluiten. Deze ontwikkeling heeft zich in de twintigste eeuw verder doorgezet, tengevolge waarvan grote industriële brouwerijen ontstonden'.

De sectie genealogie van het LGOG wil de komende jaren de samenwer-

Aanvullingen en rectificaties

1.

In bulletin nummer 34 gaf Pierre Sniijders een schets van de 'Ontwikkelingen binnen de voormalige gemeente Wijnandsrade'. Daarin maakte hij onder andere melding van: (citaat) '..... Op 4 december 1959 wordt - in de panden van het oude gemeentehuis en de onderwijzerswoning - een nieuw gemeenschapscomplex geopend: een volwaardig gemeentehuis, inclusief een Groene Kruisgebouw, de parochiebibliotheek, een jeugd-/peuterzaal en de brandweer/lb-garage. In 1960 worden het K.I.-Station voor Zuid-Limburg, het gemeentelijke hulppostkantoor en de eerste Kleuterschool Don Bosco (in voor-noemde jeugdzaal op de eerste verdieping) geopend. Die rij van gemeenschapsvoorzieningen wordt in 1962 voortgezet met de opening van het eerste sportcomplex (waarbij het gras door de burgemeester met de hand wordt ingezaaid). De bouw van de Boerenleenbank - naast de kerk - volgt in 1964; de bouw van een echte kleuterschool aan de Driessenstraat in 1966 en de opening van het Gemeenschaps- en Ontspanningsgebouw in 1968 (uitgebreid in 1982). In 1985 wordt het schoolgebouw aan de vijver drastisch uitgebreid en vernieuwd, waardoor de lagere school en de kleuterschool samenvloeien tot een basisschool. De kleuterschool komt dan vrij voor de start van een peuterspeelzaal in het dorp ' (einde citaat).

Henny Stevelmans, die gedurende meer dan dertig jaar kleuterleidster is geweest, corrigeert dat beeld: 'De peuterspeelzaal heeft niet aan de Driessenstraat maar aan de Oudenboschstraat gelegen, boven de praktijk van dokter Hobus. De kleuterschool stond al een tijdlang leeg, in 1972 zijn wij daar met de peuterspeelzaal in getrokken; sinds 1 januari 2001 is de peuterspeelzaal op een nieuwe locatie gevestigd, achter de tennisbanen van Wijnandsrade'.

2.

In de vorige aflevering van Bulletin Wijnandsrade stond de biografie van rector Jos Cremers, die op Nythuizen heeft gewoond. Naar aanleiding daarvan ontvingen wij een brief van Pierre Heijboer uit Amsterdam, die zo'n twintig jaar geleden in Wijnandsrade woonde.

Hij schreef het volgende: 'Veroorloof mij een kleine corrigerende opmerking betreffende het artikel over rector Jos Cremers in het laatste Bulletin. Hij is namelijk niet geboren in Kerkrade, maar in Hoensbroek. Ik weet dat, omdat hij mijn oudoom was; hij was de oudste broer van mijn grootvader. Om precies te zijn: Pius Joseph Cremers werd op 12 juni 1873 geboren in

Mariakapel de Vink

In 1930 werd in buurtschap de Vink het kapelletje van Onze Lieve Vrouw van Altijd Durende Bijstand gebouwd en op de Hemelvaartdag van dat jaar feestelijk ingezegend. Dat is inmiddels alweer vijfenzeventig jaar geleden. Reden voor de inwoners van de Vink om op maandag

Openluchtmis de Vink.

2 mei stevig uit te pakken. In samenwerking met het kerkbestuur en onze heemkundevereniging herleefden die dag weer even de oude tijden.

Om 18.30 uur vertrok een processie, onder de muzikale begeleiding van de Koninklijk Erkende Fanfare St. Caecilia, vanaf het marktplein van Wijnandsrade naar de Vink, alwaar nabij de Mariakapel een openluchtmis werd gecelebreerd door pastor Hausmans en opgeluisterd door het Gemengd Kerkelijk Zangkoor St. Caecilia. Na afloop van de officiële plechtigheden boden de inwoners van de Vink de meer dan tweehonderd bezoekers een gezellig samenzijn aan.

Dodenherdenking

Sinds de onthulling van een gedenksteen voor de geallieerden, die in ons dorp zijn gesneuveld, is het een traditie in Wijnandsrade op 4 mei een korte plechtigheid te houden. Deze druk bezochte dodenherdenking is een

initiatief van onze heemkundevereniging en wordt in nauwe samenwerking georganiseerd met de St. Stefanusschool, het kerkbestuur, de koninklijk erkende fanfare, het gemengd kerkelijk zangkoor en scoutinggroep Hedwig uit Nuth.

Ook dit jaar nam weer een verheugend groot aantal inwoners aan deze plechtigheid deel.

Dodenherdenking.

Nieuwe publicaties

Kruisen en kapellen in Wijnandsrade (Wandel- en fietsgids)

In 2005 vinden diverse evenementen plaats, waarin het religieuze erfgoed centraal staat. Onder andere naar aanleiding daarvan heeft ons bestuur het initiatief genomen een wandel- en fietsgids uit te geven langs alle kruisen en kapellen van Wijnandsrade. Het is een rijk geïllustreerd en handzaam boekje geworden, met een gedetailleerd totaaloverzicht van alle kruisen en kapellen op het grondgebied van Wijnandsrade.

Kruisen en kapellen in Wijnandsrade, een uitgave van de heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade, auteur Wiel Oehlen, met bijdragen van Godfried Egelie en Huub Keulen, fotografie Jan Jansen, tekeningen John Dekkers, 64 pagina's, verkoopprijs €4,50 (ISBN nummer 90 5291 080 4).

De slag om de residentie

Plaatsgenoot en redactielid van ons bulletin Eppo Brongers is de auteur van een imponerend aantal boeken over de militaire geschiedenis en staat landelijk bekend als een van de best ingevoerde onderzoekers over de Tweede Wereldoorlog. Onlangs mocht hij van het 'Stone & Stone'-instituut uit Amerika een Award in ontvangst nemen voor de vertaling van zijn boek 'De slag om de residentie'; dat in een aantal Engelstalige landen is uitgegeven onder de titel 'The battle for The Hague'. Deze publicatie werd door 'Stone & Stone' uitgeroepen tot een van de 8 beste oorlogsboeken uit 2004. 'Stone & Stone' is een toonaangevend instituut uit de Verenigde Staten dat boeken beoordeelt, recensies publiceert en waarnaar door de uitgevers veelvuldig wordt verwezen.

Beeld van het Heilig Hart in Limburg

In 'Beeld van het Heilig Hart' brengt de schrijver Godfried Egelie als eerste de Heilig Hartverering in Limburg systematisch in kaart. Helder en toegankelijk gaat hij gedetailleerd in op de religieuze, sociale en historische betekenis van de Heilig Hartverering in de twintigste eeuw en brengt hij de ruim honderd monumenten die - verspreid over de provincie - behouden zijn gebleven in kaart. Van elk beeld is een foto en een beschrijving opgenomen (met een korte historische schets, de datum van plaatsing, de naam van de ontwerper en een beschrijving van het beeld, inclusief de aangebrachte opschriften). Het rijk geïllustreerde en prachtig vormgegeven boekwerk bevat een bijzonder leerzame verhandeling over het ontstaan van de Heilig Hartverering en de rol die deze heeft gespeeld in de kerkpolitiek en in de binding van arbeiders (met name mijnwerkers) met de RK-kerk.

Beeld van het Heilig Hart in Limburg, Godfried C.M. Egelie SCJ, uitgeverij Walburg Pers, Zutphen, 202 pagina's, verkoopprijs € 19,50 (ISBN nummer 90-5730-314-0).

Mariakapel op de Vink 75 jaar jong!

Toespraak over de geschiedenis van de Mariakapel op de Vink, bij gelegenheid van het 75-jarig jubileum.

Beste luuj van de Vink en alle angere aanwezige, men hat mich gevraagd uch vanaovend ein kort verhaol te vertèlle euver de gesjiedenis van dees sjoëen kapel. Veurdat v'r aan de koffie en 't beer gaon wil ich dat gaer nog effe doen.

Mèr van teveure laes ich uch 'n gedichtje veur, dat ich pas geleeje aantrof en woobie ich aan 't kapelke op de Vink moos dinke. 't Is van de hand van Jeanne Alsters - van der Hor oet Venlo'.

*'t Kapelke is klein,
de sjilte is groeat.*

*Oord van bezinning,
eiland in noead.*

*De kaerse vertaere
geheime gedachte,
die bae um hulp
en biejstand verwachtte,*

*die 'n dringend beroop doon
op redding van baove,
die gaer bie verhuering
get dierbaars belaoe.*

*Soms liek 't zonleech
'n dankwoord te haole,
dat zich jubelend vermengt
mit de hemelse straole.*

*Dat kapelke - zoea klein -
kint gein grenze veur gedachte.
D'r tied is d'r iëwig
en lut neemes wachte.*

*Wiet weg van de wereld
mit zien broesende laeve
is 't gein ech pardedies,
mèr waal ein deurke d'r naeve!*

I Dit gedicht is oorspronkelijk in het dialect van Venlo geschreven, maar voor deze gelegenheid vertaald naar het 'Nuther plat'.

werd een gedeelte in 1906 besteed aan het plaatsen van het torenuurwerk van de nieuwe kerk, geleverd door firma Eysbouts. De gemeenteraad van Heer besloot in haar vergadering van 25 mei 1906 het resterende bedrag van het legaat over te dragen aan het kerkbestuur van de Petrus Banden parochie om naar goeddenken te besteden. Ook 'de kerkfabriek van Wijnandsrade' ontving haar deel van mevrouw Maurissen - Kerens de Wijlre; tijdens haar leven als gift en uit haar erfenis. Haar schenking werd gebruikt om leningen aan boeren in de omtrek te verstrekken, door middel van hypothecaire inschrijvingen.

Haar man Xavier Hubert Maurissen overleed twintig jaar eerder op 72-jarige leeftijd, op 25 februari 1884 eveneens in huize Nythuizen.

De heer Maurissen was de laatste mannelijke telg en naamdrager Maurissen die in Nederland woonde. Voor hem werd met toestemming van de Bisschop van Roermond en het kerkbestuur van Wijnandsrade toestemming verleend een enkelvoudige grafkelder te metselen met een extra verstevigd fundament voor een op te richten grafmonument. Het was op dat moment al duidelijk dat het een enkel graf zou worden, omdat mevrouw Maurissen - Kerens de Wijlre na haar overlijden niet bij haar echtgenoot in Wijnandsrade begraven wenste te worden.

Het is jammer dat het smeedijzeren hekwerkje bij dit prachtige monument door de tand des tijds verloren is gegaan.

Jos Linssen en Hub Bemelmans (werkgroep genealogie)

intentie; auch de luuj van Wiensrao, Hunnecum, Aolbaek, Hulsberg - en nog wiejer weg - kaome hie gaer langs, om effe sjtil te sjtaon en 'n kruutske te sjlaon. En hiël lang geleje woort op elke iësjte zondig van de maond vanoet Wiensrao 'n processie nao de Vink gelaupe. Behalve 't 's-jwinters, want dan waor 't te koud. En op de kruutsdaag - de maondig, dieënsdig en goonsdig veur Hemelvaartsdaag - trokke alle luuj van g'n dörp in processie nao de Vink, om te bae veur inne gowe augs.

't Kapelke woort vanaaf 't begin zoeë druk bezoch, dat 't neet lang hat gedoerd ieë 't is oetgebred. Ich hub nog neet kinne achterhaole, wienië dat precies is gebeurd; mèr nao verlaup van tied is de kapel vergroat, door de achtermoer - van wat v'r noe 't veurportaalte numme - weg te braeke en door dao-achter de eigelikke kapel te boewe. Zodat jekerein dae hie op bezeug kaom, veurtaan auch binne ein plaetske kos vinge; op ein van de kirkbenkskes. Om op rus te komme en te geneete van 't ummer verseerde altaar en de sjoëen beelden en beeldjes rondom.

Mèr, beste luuj van de Vink, as ich vanaovend zoeë ins om mich heen kiek: eur kapel is alweer te klein!

Naodat de Mariakapel waor vergroeët, hat inne kunssjilder van de Haagsche kuns-academie 'n aantal taferle oet d'r biebel op groeëte panele gesjilderd, die daonao aan de moere en 't plafond zint bevestigd. Jaomergenog zint die sjilderieë verlaore gegaon. Mèr veur de res is 't kapelke op de Vink nog ummer aeve sjoëen en zuut 't d'r nog ummer ongeviër 't zelfde oet wie vreuger.

En d'r achter sjtont nog ummer drie sjtatige lindebuim, die se in Limburg bie vuel kapelle en kruutskes kins aantrefte en die - volges de euverlevering - de heilige Drie-eenheid symbolisere.

Trouwes, wat haos neemes mië wit: De Vink hat hiël lang geleje nóg ein kapelke gekint, mer dat besjteit neet mië. In de twiëde helft van de neugentiëde ieëw zoote de paters Jezuiete op 't kesjtieël van Wiensrao. Ein paar sjtudente hubbe toen - in achttiënveerentachtig - aan 't begin van d'r waeg nao de Vink, taeg eie boum aa 'n kapelke geboewd. Of 't toeval is, weit ich neet; mer auch dat baumkapelke is toen opgedraage aan 'Maria van Altijd Durende Bijstand'.

En auch dat kapelke woord geliek druk bezoch; mèr neet allein door geluivige en luuj mit braaf intenties, mèr auch door nogal get batterave; die dao kattedaod oethaolden. 't Waor dus eigelik de iësjte hangplek van

De laatste adel van Wijnandsrade

Jonkvrouwe Kerens de Wijlre

Honderd jaar geleden, op 29 juni 1905, overleed Jonkvrouwe Maria Francisca Adelheid Kerens de Wijlre op 91-jarige leeftijd in huize Nythuizen te Wijnandsrade.

Maria werd op 31 maart 1814 in de Witmakersstraat te Maastricht geboren en was de jongste dochter van Franciscus Xaverius Mathias Kerens en Eugenie Eleonora Charlotta de Massen. Op 29-jarige leeftijd trouwde zij in haar geboortestad met de 32-jarige Xavier Hubertus Maurissen, jurist van beroep en verbonden aan de rechtbank aldaar. Het echtpaar bleef kinderloos.

Met haar overlijden stierf ook het geslacht Kerens de Wijlre uit. Zij was de laatste telg uit het gezin met als naamdrager Kerens de Wijlre, wat eigenlijk een gekunstelde naam is. Van oorsprong heette de familie gewoon Kerens en was zij afkomstig uit de Maastrichtse patriciersfamilie Kerens, die al een adellijk wapen in de 16de eeuw voerde. De familie Kerens ontving dit wapen van Prins Frederik Hendrik, prins van Oranje, uit verdienste voor getoonde moed bij de verdediging van Maastricht tegen de Spanjaarden. Na de Franse tijd van Napoleon rond 1815, zwaaide Koning Willem I de scepter over de Nederlanden, waartoe het huidige België ook behoorde. Willem I versterkte zijn positie door de invoering van nieuwe adel en door hen belangrijke posten op bestuurlijk vlak te geven. Naar aanleiding van de behoefte aan nieuwe adel diende ook de vader van Marie Francisca Adelheid Kerens de Wijlre - Franciscus Xaverius Mathias Kerens - die jurist en burgemeester van Heer was, een verzoek in tot verheffing in de adelstand te Brussel. Hij beargumenteerde zijn verzoek met de adelsbrieven van zijn voorouders en kreeg hierbij hulp van zijn schoonvader - Guillaume Eugene de Massen - Kapitein der infanterie te Maastricht, die op dat moment op het kasteel Wijlre woonde dat hij vlak voordien had aangekocht. De adelaanvraag werd gedaan op de naam 'Kerens de Wijlre' en werd bij Koninklijk besluit op 3 maart 1821 te Brussel goedgekeurd en bekrachtigd met het grootzegel van de Hoge raad van Adel te Brussel, geregistreerd op de secretarie van de Ridderschap der Provincie Limburg te Maastricht op 31 mei 1822. Vanaf dat moment mochten Franciscus en zijn vrouw zich Jonkheer en Jonkvrouwe noemen. Zij kozen voor de daarbij behorende versierselen in de vorm van een Ridder respectievelijk Jonkvrouwenkroon; bestaande uit een gouden band, omwonden met een

Met “d'r Joep” kreeg Wijnandsrade zijn eerste smid

D'r Joep (uit archief heemkundevereniging).

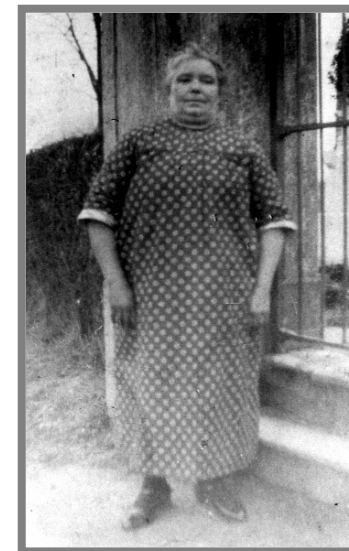
Opa liep ook altijd rond met een hamer en een duimstok en nijptang. En had vast wel wat spijkers op zak. En als je hem moest hebben, was hij te vinden in 't sjop', een gebouwtje achter de schuur waar hij begonnen is, met zijn domein. Ik kan hem zo uittekenen met zijn grijze colbertje aan en pet op tegen een decor van een oude boormachine, een grote plaat met gereedschap en er stond een bakoven, door hem zelf gemaakt. Vierennegentig jaar is opa geworden en is hij smid gebleven tot zijn laatste snik'.

Net twintig is 'd'r Joep' als hij rond 1906 vanuit zijn geboorteplaats Ransdaal / Klimmen in de kost gaat in Wijnandsrade.

Noem 'van Oppen' en tot ver voorbij Wijnandsrade weet menigeen dat je het over de smederij hebt. Logisch, want al de derde generatie pookt het vuur hoog op. Precies op dezelfde plek waar 'd'r Joep' begin vorige eeuw als smid het ijzer smeedde. Een familieschets.

Pas als Annie Vroemen - van Oppen, zevenenzestig jaar en nog altijd kwiek en kordaat, uit de familiealbum een foto van haar opa plukt, geeft ze haar schets van de eerste smid van Wijnandsrade.

'Altijd druk in de weer, zelfs ook toen hij niet meer hoefde te werken. Als je hem zocht, zat opa meestal in het schuurtje waar hij als smid is begonnen.

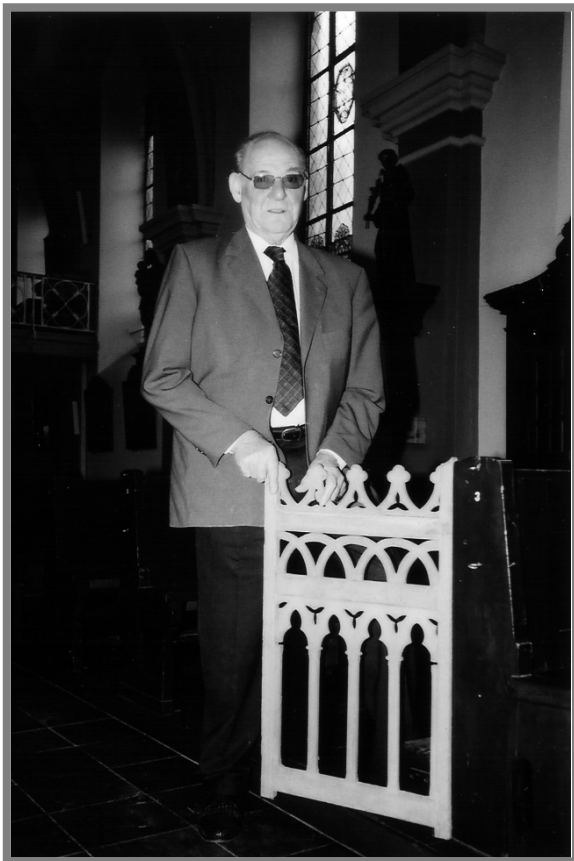

Marieke van Oppen - Steins (uit archief heemkundevereniging).

Een gelovig maar elitair hekje

Uitslag prijsvraag

In de bulletins nummer 33 en 34 publiceerden wij een raadselachtige foto, met de nieuwsgierige vraag wat het betreffende voorwerp voorstelt. Wij zegden daarbij toe, onder de juiste inzendingen een leuk prijsje te verloten. Wij hebben geen correcte inzendingen mogen ontvangen, dus die prijs blijft in kas. Wij laten hierna Gir Wetzels aan het woord over de herkomst van 'een hekje met een verhaal'; het gefotografeerde voorwerp dat wij een tijdje geleden van hem mochten ontvangen.

Gir Wetzels bij zijn hekje.

reserveerd voor de beter gesitueerden, zeg maar de elite. Daar mocht de gewone man niet gaan zitten. Ik geloof wel dat ze er extra voor moesten

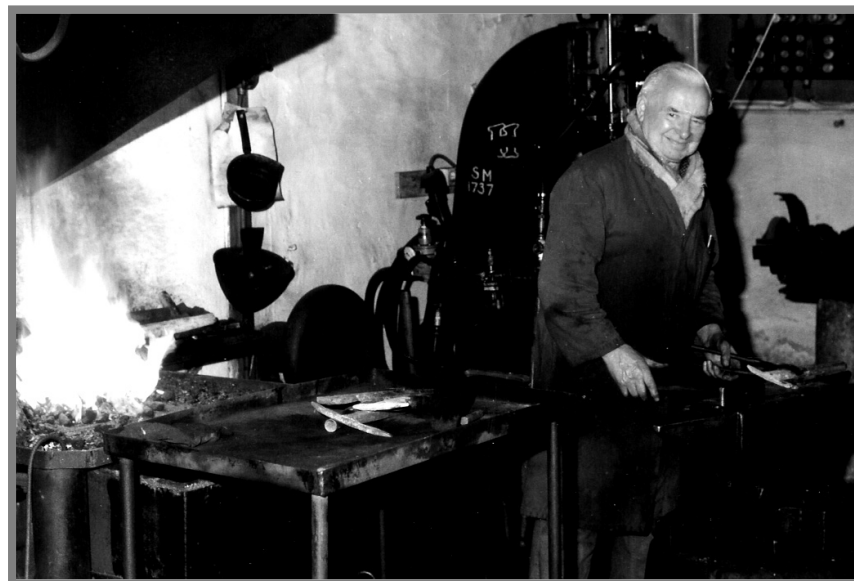
Een jaar eerder, te weten op 26 november 1937, trouwt zoon Zef met Josefina Akkermans, weliswaar dik vijf jaar ouder maar ook een 'mooi meisje' van Wijnandsrade. Het stel trekt in een mooi nieuw huis naast de smederij, vlak aan de dorpsstraat. De schuur 'in gen vot' dient dan al als opslag van hooi, stro en bieten voor de dieren.

Zijn gezin gaat vijf kinderen tellen: in 1937 eerst Ans, zeg toch maar 'Annie'. Daarna in 1939 zoon Sjef. In 1940 wordt Miets geboren en twee jaren later wordt het gezin uitgebreid met Sjan. En in 1945 komt José het gezin compleet maken.

Terug naar 1937, een belangrijk jaar, zeker voor Zef van Oppen, zo weet zijn oudste dochter Annie. Amper getrouwd en stevig aan de slag in de smederij van zijn vader, neemt Zef een belangrijk besluit. Hij maakt de voorkamer van zijn nieuwe huis aan de Dorpsstraat 12 vrij om er een winkel te beginnen in boeren- en huishoudelijke artikelen. Nee, daarvoor is in die tijd geen middenstands-diploma nodig.

Annie legt uit: 'Wie voor het einde van 1937 zonder vergunning een winkel wilde starten, moest haast maken, want na dat jaar kon dat niet langer.

Het meubilair verkaste naar de bovenverdieping en in de erker kwam de etalage met rieken, schoppen, harken, weckflessen, gloeilampen, fietsen en noem maar op.

Zef van Oppen.

De toenmalige secretaris Jo Sniijders noteert aanvullend: 'Onze afdeling heeft in het afgelopen jaar geen nieuwe leden kunnen aanwerven; het tegendeel geschiedde. Wij verloren opnieuw twee leden, daar de heren Theo Opfergelt en Gerard Vaessen in het huwelijksbootje stapten. Als wij de ledenlijst bekijken - die nog maar negen leden telt - en deze vergelijken met de activiteiten welke in het afgelopen jaar zijn verricht, dan mogen wij toch de conclusie trekken dat nog altijd een goede geest van samenwerking in ons leeft'.

Maar ondanks alle inspanningen zette de neerwaartse lijn door. In 1965 constateert de laatste secretaris (Frans Steins): 'Evenals vorig jaar moest onze voorzitter - de heer J. Sniijders - betreuren dat onze jaarvergadering slecht werd bezocht. Er waren maar vier van de acht leden aanwezig' (.....). 'Onze voorzitter gaat ons verlaten, omdat hij op 13 september in het huwelijksbootje zal stappen', waarna eigenlijk het agendapunt 'bestuursverkiezing' had moeten volgen; maar dat kon geen doorgang vinden, omdat reglementair te weinig leden aanwezig bleken te zijn.

In de loop van de jaren zestig probeerde de afdeling Wijnandsrade het hoofd nog boven water te houden door samenwerking te zoeken met de andere afdelingen van de kring Heerlen en door de verenigingsactiviteiten open te stellen voor niet-leden. Het mocht niet meer baten. Op 16 februari 1967 vond de laatst geregistreerde vergadering van de Jonge Boeren van Wijnandsrade - in de aanwezigheid van nog maar drie leden - plaats.

The image shows a handwritten list of attendees at the annual meeting of the Jonge Boeren in 1967. The text is written in cursive and includes the date '16-2-67' and the names of three individuals: 'Frans Steins', 'Math. Sniijders', and 'Wiel Oehlen'. Each name is followed by a horizontal line, likely indicating a signature or a mark of attendance.

Lijst van de aanwezige leden tijdens de jaarvergadering van 1967 (uit archief Jonge Boeren).

Wiel Oehlen

en dat ik toen twee-en-een-halve meter naar beneden viel!'

Jeanne: 'En toen we eens aan het wippen waren op de plank die over die enorme slijpsteen lag en dat jij Miets er met je arm tussen kwam te zitten? En dat ze toen het hele gevaarte hebben moeten slopen om jou ertussen uit te krijgen. Wij maakten ons uit de voeten, want pa was dan heel kwaad op ons'.

José: 'Op zaterdag moest ik altijd met gasflessen opzij en achterop de fiets de klanten langs. Fietsen kreeg ik niet klaar, zo zwaar waren die gasflessen. Ik liep dan ook meer naast de fiets dan dat ik er op zat. Die flessen konden wij als jonge meisjes ook aansluiten. Daarvoor hadden we zo'n grote baco sleutel in de tas. Daar waren we heel handig in. Toen ik achttien was en meteen mijn rijbewijs had gehaald, bracht ik op zaterdag die gasflessen rond met zo'n VW-pickup'.

Annie: 'En altijd onder het eten ging de telefoon en dan moest die of die klant op stel en sprong een volle gasfles hebben, want anders konden ze niet verder koken. Niks eerst even je eten opeten, hup op de fiets!'

Of ze dan nooit vrij hadden?

Hilariteit vult die avond het fraaie huis van Annie Vroemen, wit afgetekend gelegen tegenover de smederij van haar neef Theo van Oppen.

José: 'Toch wel, maar meehelpen was ook heel normaal. Zelfs 's avonds moesten we nog doorwerken, vooral als er nieuwe goederen waren afgeleverd. Dan zat je tot laat in de avond de nieuwe artikelen te prijzen'.

Annie: 'En wat dacht je van al die fietsen. Die moesten we zelf in elkaar zetten. Wij deden vooral de spaken. Inderdaad, altijd 's avonds. Hoezo uitslapen? Achter het huis hadden we toch die enorme moestuin waar we vaak al vroeg in de ochtend mee hielpen met bijvoorbeeld aardappelen poten. Wij maakten dan de 'löcher' en pa stopte er pootgoed in. Ach, dat meewerken vond je toen heel normaal en dat was het ook. Net zo goed als dat je elke ochtend om halfzeven op moest zodat je om zeven uur in de kerk zat. Om halfacht stond je eten klaar. Had je ontbeten dan moest je eerst mee helpen afruimen en afwassen en pas dan ging je naar school, die om kwart voor negen begon. Bovendien hadden we ook nog twintig kippen en werd er in oktober een varken geslacht en eentje in februari. In de zomer mocht je nog een uurtje buiten spelen. Maar iedereen had zo zijn eigen taak, zoals aardappelen schillen, schoenen poetsen, onkruid wieden, bonen en erwten plukken. Kortom, werk zat'.

De notulen melden: 'De voorzitter opent de vergadering met de christelijke groet; geloofd zij Jezus-Christus. Hij heet allen van harte welkom, in het bijzonder onze technische adviseur de heer Vankan die na een vierjarige onderdrukking van onze vereniging wederom bereid is gevonden met ons de hand aan de ploeg te slaan, om het organisatieleven van de Jonge Boeren te doen herleven. Gezien de tijdsomstandigheden is er geen kasgeld meer aanwezig en wordt de contributie vastgesteld op fl. 1,50 per lid'.

De toenmalige secretaris Hub Bemelmans vervolgt zijn notulen met een gedetailleerd reisverslag van een bedetocht naar het Grebbekerkhof door een delegatie van de plaatselijke afdeling; uit eerbied voor de mannen, die in de meidagen van 1940 voor het vaderland zijn gesneuveld:

'De reis werd op zaterdag 11 mei begonnen met de trein van twintig minuten over twaalf. Wij reisden tot Nijmegen. Van Nijmegen tot Arnhem werd gebruik gemaakt van busvervoer. Ook van Arnhem tot Wageningen maakten wij gebruik van een bus, alwaar wij om zeven uur aankwamen. Vooreerst werd ter plaatse natuurlijk gezorgd voor een slaapgelegenheid. Weldra werd een hotel gevonden, alwaar wij van eten en slapen gebruik konden maken. Na goed gegeten te hebben, werd besloten nog een avondwandeling door Wageningen te maken. Bij onze terugkomst in het hotel ontmoetten wij de secretaris van de jongerenbeweging van Nederland, met wie verschillende interessante gesprekken werden gevoerd. Na een kort avondmaal begaven wij ons om twaalf uur ter ruste. Op zondagmorgen werd in de parochiekerk van Wageningen de H. Mis van kwart voor zeven bijgewoond. Daarna besloten wij een reistochtje naar een naburige dierentuin te maken. Om halftwaalf keerden wij naar Wageningen terug, om gezamenlijk de hoogmis voor de deelnemers aan de bedetocht bij te wonen. Om halftwee werd de gezamenlijke tocht met bussen aanvaard. Bij aankomst op het Grebbekerkhof zong een koor 'Het Wilhelmus'. Tijdens het zingen heerste er een plechtige stilte. Vervolgens hield een rector een indrukwekkende herdenkingsrede. De spreker wees op de belangrijke taak van de Katholieke Jongeren Beweging en eindigde met de laatste strofe van het Wilhelmus. Daarna werden op het kerkhof aan de voet van het grote kruis de kruisjes van de afgevaardigden neergelegd. Gezien de voorspoedige reis en het schitterende weer waren wij zeer tevreden over deze mooie tocht. Wij mogen hopen - als de kasfinanciën het toelaten - dat wij in een van de komende jaren nog eens met de gehele afdeling een bezoek mogen brengen aan het Grebbekerkhof. Beste vrienden; leden van de Jonge Boerenvereniging; broeders van onze gevallen strijders; gedenk hen in uw gebeden; zij die sneuvelden voor onze vrijheid en hun recht'.

Stevig meewerken, maar daar stond natuurlijk aardig wat zakgeld tegenover?

Wederom hilariteit. Annie legt uit: 'Zakgeld had je toen nog niet. Wel wisten we dat onze ouders voor elk van ons spaarden. Dat spaarbankboekje kreeg je als je ging trouwen. Als we met Nieuwjaar van ooms en tantes 'verrasgeld' kregen, dan brachten we dat keurig naar het huis van schoolmeester Hock. Want die had in zijn huis een filiaal van de Boerenleenbank'.

José: 'Niet dat we iets te kort zijn gekomen, welnee. Als je aan een nieuwe jas of jurk toe was, dan kreeg je de mooiste die je maar wilde hebben. Wij zagen er dan ook altijd piekfijn uit'.

Annie: 'Pas als je negentien jaar was, mocht je van je ouders gaan dansen. Ging je naar dancing Berg en Dal in Valkenburg dan kreeg je een rijksdaalder zakgeld. Ging je naar het Paviljoen dan kreeg je vijf gulden mee, omdat de entree er duurder was'.

José: 'Ik mocht al op mijn dertiende uit. Inderdaad, ik was de jongste en toen was mijn vader ook niet meer zo streng'.

Annie: 'Tegen mij was vader wel streng'. Als ze een jeugdfoto van zichzelf laat zien, valt pa's strengheid meteen te begrijpen; Annie's oogstrelende schoonheid trekt harder dan vier paarden. 'Vader vond eigenlijk geen enkele jongen goed voor mij'.

José: 'Inderdaad, vader heeft nogal wat jongens weggejaagd, maar dat kwam ook omdat hij vond dat jongens wel eens te veel dronken'.

Miets en Jeanne: 'Maar dat was toen ook echt zo met die jongens'.

Annie: 'Toen ik wat kreeg met Jean Vroemen uit Geleen, durfde ik mijn vader niet te vertellen dat ie fotograaf was. Eerst heb ik het met moeder overlegd en die zei: laat hem eerst maar eens komen, dan zien we wel hoe dat afloopt. En toen is Jean - uiteraard op zondagmiddag - met de fiets vanaf Geleen naar Wijnandsrade gekomen'.

José, proestend: 'Daar had ie zulke grote tassen aan hangen, dat wij dachten dat Jean er de krant mee rondbracht'.

Maar Annie, nu weduwe Vroemen, is toch mooi met haar fotograaf getrouwd.

Die overbezorgde, hardwerkende Zef heeft natuurlijk ook zachte kanten, zo verzekeren de vier zusjes in koor. Onvergetelijk blijven de vieringen van Sinterklaas als 'ons moeder de looper uit de gang moest halen, zodat de pepernoten stevig over de stenen kletterden'.

Speelgoed zoals kleine strijkijzertjes, strijkplankje, ja zelf een lichtblauw

hanteren gereedschappen bij het melken en het koelen van de melk. Alle leden wordt verzocht deze eerste voorlichtingsles bij te wonen'.

De afdeling Wijndrade organiseerde regelmatig stalwedstrijden. Van de geleverde prestaties werden officiële keuringsrapporten opgemaakt, met een oordeel over verpleging, zindelijkheid, de inrichting van de stal, het stalklimaat, de melkbehandeling en de mestbewaring. Op vaktechnisch gebied schreef het bondsbestuur daarnaast jaarlijks op regionaal niveau proefveldwedstrijden uit, die strak waren gereguleerd en met behulp waarvan de aangesloten verenigingen subsidies konden verdienen, die ten goede kwamen aan de verenigingskas.

JONGE BOEREN EN TUINDERSBOND
VAN DE L.L.T.B. Roermond, 20 maart 1963

Aan de Proefveldhouders
v.d. Proefveldwedstrijd 1962

Hierbij doen wij u de uitslag toekomen van de gehouden proefveldwedstrijd in 1962.

Afdeling	Proefveld	Aanleg	Ligging	Stand	Verzorg.	Aanduid.	Verslag
1. Grashoek	Suikerb.rassen	10	10	9	9½	10	8
2. Wijndrade	idem	10	10	8½	9½	10	8
3. Herten	Onkruidbestr.s.b.	10	10	7	9½	10	8
4. Bergen	Suikerb.rassen	10	10	8	8½	10	8
5. Lomm	idem	10	10	7½	9½	10	7
6. Roosteren	Onkruidbestr.s.b.	10	10	7½	9	10	—*
7. Meerssen	idem	10	10	7	9½	10	—*
8. St.Geertruid	idem	10	10	7½	9	10	—*
9. Lottum	Suikerb.rassen	10	10	8	8½	10	—*
10. Egchel	idem	10	10	6½	4	10	6
11. Ysselstein	Onkruidbestr.s.b.	10	10	8	9	4	—*
12. Well	Suikerbieten-rassen	10	10	6	4½	9	—*
13. Reuver	idem	10	10	6½	4	2	—*

* geen verslag ontvangen.

**Uitslagen van een proefveldwedstrijd in 1962
(uit archief Jonge Boeren).**

Uit de oude doos

22.
Caspar
Wetzels

De heer Wetzels: dol op antiek

Uit archief heemkundevereniging. Limburgs Dagblad 1966

In hun bloeitijd waren de Jonge Boeren van Wijnandsrade daarnaast bijzonder actief in het organiseren van en het meedoen aan excursies, sportdagen en voetbaltoernooien. De excursies hadden veelal een educatief karakter, variërend van busreizen naar bijvoorbeeld Trier en de Keukenhof tot het bezoeken van landbouwtentoonstellingen; regelmatig in combinatie met het aldaar verzorgen van een eigen stand.

1953

	Ontv.	Uitg.
1900 Hei Saldo	566,95	
Graswinzaameling Rampen fonds	454,25	
1/6 Afgedragen aan A.		354,25
1/6 Afgedragen aan A.T.B.C. fonds		100
1/6 Kasbehoer + consumpties d. Orde		2,65
1/6 Casan Boerend. Leestaken profiel		5
1/6 Enkel reis Gevelleduursum Rinn		1,40
1/4 Wijnandsrade Boerendeb. '53	20	
2 1/2 10 boerjes schooltoernooien		17,30
Kasbehoer		2,50
Postregels		3,36
Reakt. Boerendebank	13,24	
Ontv. 31/12-53 f. 1054,47	1054,47	486,66
Uitg. f. 486,66		
Saldo 567,81		
Op Boerendebank per 1/12 551,32		
In contanten 16,49		

Antw. Heijnen
A. Heijnen
J. Wimmeren

Kasboek 1953 (uit archief Jonge Boeren).

de naburige afdelingen van bijvoorbeeld Hulsberg, Klimmen en Nuth. Op het sportieve vlak verleenden de plaatselijke Jonge Boeren in dat verband jaarlijks enthousiast medewerking aan regionale sportdagen en in kringverband aan een voetbalcompetitie. Het jaarverslag van 1962 meldt trots dat: 'in augustus werd deelgenomen aan een voetbaltoernooi, georganiseerd door de afdeling Klimmen. Na drie beslissingswedstrijden achter elkaar gespeeld te hebben, kon onze afdeling de tweede prijs - in de vorm van een beker - mee naar huis nemen'.

De pastoors van Wijnandsrade

De parochiale bedienaars van de St. Stephanusparochie, deel I

Inleiding

In de Bulletins Wijnandsrade 2 (1982), pagina 25, 3 (1983), pagina 51 - 52 en 7 (1985), pagina 164 - 166 heb ik lijsten met pastorale bedienaren van de parochie van Wijnandsrade geplaatst. Op verzoek van enkele leden geef ik hier een actuele lijst, waarin alle nieuwe feiten zijn opgenomen.

Aan het begin van deze lijst zou wat verwarring kunnen ontstaan. In het door mij geraadpleegde bronnenmateriaal is het niet steeds duidelijk of de genoemde persoon pastoor van de parochie was, of dat hij beneficiant was van het O.L.Vrouwe-altaar ('altare S. Marie'). Aan het recht om aan dit altaar op zon- en feestdagen missen te lezen was een beneficie verbonden, dat aan de bezitter inkomsten verschafte. Soms werden door de bezitters van het pastoorsambt of de beneficie vervangers aangesteld, zodat zij zelf afwezig konden zijn. Omdat er vaak geen beneficiant aanwezig was, heeft de pastoor dit na verloop van jaren overgenomen en werd het beneficie beschouwd als een annexe aan het pastorale ambt. Hierover ontstond een langdurige controverse tussen de pastoor en de baron, waarin ook de Roermondse bisschop partij was. Het Hoge Hof van Brabant heeft zich er zelfs over gebogen. Dit geschil werd op 3 april 1740 onder pastoor Heijnen door een minnelijke schikking beëindigd.

De baron van Bongart was vanouds collator en had dus het recht om pastoorskandidaten voor te dragen. Dit is tot de Franse tijd consequent doorgevoerd, hetgeen soms leidde tot een langdurige vacante pastoorszetel.

Sinds 2001 heeft de parochie van Wijnandsrade geen pastoor meer.

Er is een parochie-administrator en een vaste parochie-assistent, maar - tengevolge van het priestertekort in het bisdom Roermond - bestaat er voornamelijk weinig kans op een vaste pastoor.

Trouw het kruis, trouw de ploeg

De Jonge Boeren van Wijnandsrade, deel 3 (slot)

In 1935 werd de LLTB-afdeling 'de Jonge Boeren van Wijnandsrade' opgericht; een vereniging die gedurende enkele tientallen jaren een bloeiend bestaan heeft geleid. Maar de plaatselijke afdeling van de Jonge Boeren moest in 1967 - bij gebrek aan voldoende leden - alweer worden opgeheven. In de vorige bulletins stonden wij aan de hand van Frans Steins (de laatste secretaris van deze vereniging) en Constant Snijders (secretaris van 1953 tot eind 1957) stil bij de geschiedenis van de Jonge Boeren en besteedden wij aandacht aan het verhaal achter de fraaie verenigingsvlag (die bij onze vereniging in beheer is) en gingen wij nader in op de godsdienstige en sociaal getinte bezigheden van de plaatselijke afdeling. Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste culturele, vaktechnische en maatschappelijk activiteiten van de Jonge Boeren van Wijnandsrade en wordt het einde van deze vereniging geschetst.

De verenigingsactiviteiten in Wijnandsrade

De geraadpleegde verslagen van de Jonge Boeren van Wijnandsrade roepen een beeld op van een kleine maar enthousiaste afdeling, die gedisciplineerd actief was binnen de centraal voorgeschreven kaders van de overkoepelende bond.

Cultureel

De culturele activiteiten stonden in Wijnandsrade vooral in het teken van het bieden van verantwoorde vormen van ontspanning. Een greep uit de geraadpleegde verslagen.

Tijdens een van de ledenvergadering in de loop van 1954 riep de voorzitter de leden op zich in te schrijven voor een danscursus: 'Alleen de goede, moderne dans en enkele oude boerendansen van vroeger zullen er worden geleerd'. In regionaal verband werden elk jaar een of meerdere feestavonden georganiseerd, die openstonden voor alle leden van de aangesloten Boeren-, Boerinnen- en Jonge Boerenbonden. In de kring Heerlen werden op die avonden regelmatig toneelvoorstellingen opgevoerd. Uit de verslagen van de plaatselijke afdeling en de enthousiaste toelichting daarop door voormalig secretaris Frans Steins blijkt dat de Jonge Boeren van Wijnandsrade op dat gebied - in nauwe samenwerking met de jonge boerinnen van de Boerinnenbond - bijzonder actief zijn geweest. Tot in het begin van de jaren zestig werden diverse succesvolle producties op de planken gebracht; vaak hilarische kluchten, waarin het

Henricus de Boent

1463 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade

Henricus Steijnkens

1476 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade

Joannes de Woustenrade

1523 - 1537 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade

Thome Brull

1523 vervanger van de pastoor van Wijnandsrade
beneficiant O.L.Vrouwe-altaar

Nicolaas Koox

1530 vervanger van de pastoor van Wijnandsrade

Johannes Kipsdorp (Kisdorp)

1536 - 1537 vervanger

Henricus Voess

1530 beneficiant O.L.Vrouwe-altaar

Johannes de Herle

1530 vervanger O.L.Vrouwe-altaar

Grooten

vicarius

Johannes Riepstroep

1549 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade

Bijzonderheden

Hij vluchtte op 2 september 1549 's nachts uit Wijnandsrade onder medeneming van zijn huisraad.

Go(e)swinus de Doenraedt

1551 - 1554 beneficiant van het O.L.Vrouwe-altaar

Merten Boschhouwers

ca. 1554 - 1555 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
tevens beneficiant van het O.L.Vrouwe-altaar

1587 pastoor van de St. Remigiusparochie te Schimmert

In de periode tot 1607 zijn verder geen namen bekend. Vermoedelijk zijn hier toen priesters van de orde der Minderbroeders uit Maastricht in de ambtsbediening geweest.

Johannes Zehnphenning

1607 - 1636 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
overleden te Wijnandsrade in 1636

Antonius Coenen

ca. 1640 - 1674 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
overleden op 9 februari 1674 te Wijnandsrade en
begraven in de kerk op het koor (aan de evan
geliezijde)

Antonius Martinus Robens

1674 - 1677 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
overleden te Wijnandsrade in 1677

Henricus Ross²

1677 - 1684 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
1684 - pastoor Petruskirche te Sinzich in het land van
Gülick (Duitsland)

Bijzonderheden

Benoemd op 23 juni 1677. Hij werd regelmatig geassisteerd door de
paters van Maastricht.

Wolfgangus Wilhelmus Coenen³

priester van het bisdom Roermond
1685 - 1725 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
1712 - 1724 landdeken van het decanaat Valkenburg
overleden op 26 oktober 1725 te Wijnandsrade

Bijzonderheden

Benoemd op 23 juni 1685. Hij stelde in juni 1697 de Broederschap van
den Zoeten Naam Jezus in.

N. Gorris beneficiant van het Maria-altaar
Hij verbleef op het kasteel

Henricus Heijnen

priester van het bisdom Roermond
1720 - 1723 kapelaan H.H. Monulfus en Gondulfusparochie
Berg (en Terblijt)
1723 - 1725 pastoor H. Clemensparochie te Hulsberg
1726 - 1750 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
overleden op 11 oktober 1750 in Wijnandsrade

Bijzonderheden

Benoemd op 11 augustus 1726.

Op Palmzondag 1742 vond er een overval van de Bokkenrijders op de kerk
plaats, waarbij veel kerkelijk vaatwerk en paramenten buit werden gemaakt.
De pastoor zamelde geld in om een nieuwe inventaris te kunnen aanschaf-
fen. Op zijn initiatief werd in 1750 een dorpsvergadering in het Panhuys
gehouden over de slechte staat van het kerkgebouw. Besloten werd (bij
resolutie) dat de kerk en de toren opnieuw zouden worden opgebouwd
(de abscis en de mergelstenen onderbouw bleven staan) en dat de baron
de kosten zou betalen, maar dat de dorpelingen daarbij hun diensten
moesten aanbieden. De kerk en de toren werden tussen 1750 en 1753
verbouwd.

In de registers wordt veel lof aan pastoor Heijnen toegezwaaid.

Deel 2 van dit artikel volgt in bulletin 36.

Jack Jetten

- 2 Voordracht voor de benoeming van pastoor Ross, Bulletin Wijnandsrade 2 (1982),
pagina 26.
- 3 J.Jetten, Pastoor Coenen, deken van Valkenburg, Bulletin Wijnandsrade 5 (1994),
pagina 101 - 106. Daarin zijn ook de voordrachts- en de benoemingsbrieven
opgenomen.
- 4 Voordracht voor de benoeming van pastoor Heijnen, Bulletin Wijnandsrade 3 (1983),
pagina 53 - 54

Het oude kerkhof van Wijnandsrade.

Bronnen

Behalve de genoemde pagina's in het Bulletin Wijnandsrade, zijn de volgende bronnen van belang:

- J.S.A. Delahaye, Inventaris van het Archief van de Gemeente Wijnandsrade, Maastricht, 1943;
- Jan G.C. Simonis, Zielzorgers in het Bisdom Roermond 1840 - 2000, Sittard, 2001;
- Pastoor P.G. Peeters, Korte schets der geschiedenis van de Valkenburgsche Heerlijkheid Wijnandsrade, PSHAL, tomé XXIII (1886), pagina 361 - 440;
- onderzoek van pastoor J.E.M. Zinken in het bisdomarchief van Luik;
- aantekeningen van schrijver dezes, gemaakt tijdens archiefonderzoek.

De lijst

De personen van wie zeker is, dat zij pastoor van de parochie van St. Stephanus in Wijnandsrade zijn geweest, zijn hierna vet onderstreept. De vervangers, deservitoren, administratoren en assistenten zijn wel vermeld, maar niet onderstreept.

Johannes Borstlap

1400 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
beneficiant van het O.L.Vrouwe-altaar Johan Portmans

Johan Portmans
ca. 1400 rector van het O.L.Vrouwe-altaar
vervanger in de parochie H. Stephanus te Wijnandsrade
vervanger in de parochie St. Bavo te Nuth

Johannes de Ghelria

1418 - 1421 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade
beneficiant O.L.Vrouwe-altaar

Thomas de Aquis

1418 priester van het bisdom Luik
vervanger O.L.Vrouwe-altaar

Gerardus de Oss

1419 - 1421 vervanger O.L.Vrouwe altaar

Hubrecht van Spaubeek

1434 pastoor H. Stephanusparochie te Wijnandsrade

boerenleven op een luchtige manier op de hak werd genomen.

Tijdens elke vergadering werd er plaats ingeruimd voor een cultureel kwartiertje, waarin van de leden werd verwacht dat zij - op roulatiebasis - een voordracht verzorgden. Vaak kozen de aangewezen leden daarbij voor het declameren van een stichtend gedicht over het harde maar mooie boerenleven of over de belangrijke rol van moeder de vrouw. Het jaarverslag van 1946 meldt in dit verband dat een van de leden (Jo Eurlings) onder grote bijval het - ook toen al - populaire gedicht 'De tsiet' van de hand van Hans Stelmans uit Kerkrade voordroeg: *'De tsiet. // D'r miensj va hù deet of 't brent, / me jakkert mar en broest en rent, / flotter jeet 't, dróp en druver, / 't leefste sjeug me sjtukker uvver, / tsiet is jeld, doa sjteet me dróp, / d'r inne drieënt d'r angere óp, / bij nuus mieës weëdt nog sjtiljesjtange, / sjrit vuur sjrit weëdt wieërjange, / me kiekt nit um, jing insel kier, / me jeet mar durch en loeter wieër, / zoeë vleie wèche, daag en sjtonde / voet wie 'ne blits, jraad wie tsekonde / en sjteet me an d'r sjloes benoa, / dinkt ziech 't leëve nog ins noa, / da ziet me laider vöal tse sjpieë, / wat me verpasd hat, kunt neet mieë. / Sjtat jage mós me drum verzukke, / 't sjunste van d'r daag tse plukke, / d'r Herjod hat de tsiet jemaad, / va stauw hat heë ós nuus jezaad'.*

**Toneelstuk 'De klas van juffrouw Pieterse'.
Staand v.l.n.r.: regisseur Hub Steins, Harry Vaessen, Jos Vaessen, Mia Wimmers, Jo Snijders; zittend v.l.n.r.: Rina van Hoven, Truus Steins, Matthieu Snijders, Frans Steins (uit archief heemkundevereniging).**

Een jaar of tien geleden kocht de thans gepensioneerde ondergronds mijnwerker C. J. Wetzels (64) aan de Pastoriestraat te WIJNANDSRADE, een bouwval. Meer dan dat was het beslist niet. En wat ieder ander mens waarschijnlijk nooit zou hebben gedaan, deed hij: in zijn schaarse vrije tijd toog hij aan het werk en veranderde, samen met zijn kinderen, de bouwval in een niet alleen bewoonbaar maar thans ook gerieflijk huis. Waarom hij aan deze bijna onmenselijke taak begon? Zijn antwoord is heel simpel: „Ik wilde een eigen dak boven mijn hoofd.” Twee jaar lang was de heer Wetzels bezig. Dan kocht hij eens duizend stenen om verder te kunnen werken en dan was het weer een karrevracht zand, die hij nodig had. Stukje voor stukje kwam zijn huis klaar. Een herdershuis uit 1580, bestaande uit één vertrek en een grote schaapskooi (de fundamenten en een gedateerde valk wezen dit uit) is thans een woning, zoals die de laatste jaren zou kunnen zijn gebouwd.

Maar dit is niet het enige wonder dat de heer Wetzels tot stand heeft gebracht. Wanneer men zijn huis binnenkomt, waant men zich bij een antiquair. In de hoek van de kamer bevindt zich een grote antieke show. Ook de tafel, die in het midden van het vertrek staat, is antiek, terwijl ook de verdere meubilering, tot zelfs de voordeur toe, deze naam mag voeren.

Reeds vanaf zijn schooljaren heeft de heer Wetzels een voorliefde voor antiek. Sinds hij gepensioneerd is, kan hij zich geheel aan deze hobby wijden. Zo is hij soms dagen achtereen bezig een oude wrakke antieke kast — die hij op het nippertje van de vernietigingsdood heeft weten te redden — op te knappen. Of hij werkt aan een oude Friese klok, die hij een nieuw aanzien geeft. In de loop der jaren is er veel antiek door zijn handen gegaan. Helaas te veel vindt de heer Wetzels. Want om materiaal voor zijn eigen huis te kunnen kopen, was hij meerdere malen verplicht een en ander van de hand te doen. De collectie, die hij thans heeft en die zich nog steeds uitbreidt, zal waarschijnlijk wel niet meer kleiner worden. Het betekent een grote uitzondering wanneer de heer Wetzels nog iets verkoopt. En dan is het meestal alleen nog maar omdat de aspirant-koper de kast, klok of wat het dan ook zijn mag, zo geweldig mooi vindt.

De hobby van de heer Wetzels, die in arbeidsuren omgerekend onbetaalbaar zou zijn, is een deel van zijn diepe geloofsovertuiging.

„Ik knap graag iets op, waaraan vroeger iemand zijn hele wezen heeft gegeven”, vertelt hij. Bij ieder stukje antiek, dat zich in zijn woning bevindt weet hij een hele geschiedenis te vertellen. Over een aantal tinnen lepels, die vroeger bij een boerenfamilie werden gebruikt, weet hij de welstand van het betreffende gezin af te leiden. Maar het is niet alleen het opknappen van antiek, dat de hobby van de heer Wetzels tot iets unieks

maakt. Wanneer hij een klok moet repareren, en er ontbreekt een radertje, dan wordt dit niet gekocht maar zelf gemaakt. Uit een oud stukje koper wordt dan het benodigde onderdeel gezaagd en bewerkt, net zolang tot het geschikt is voor het doel. En daar zitten dan meestal ook heel wat uurtjes in.

Dat vindt de heer Wetzels echter geen bezwaar. Hij is blij met zijn hobby. En helemaal gereed zal zijn huis voorlopig wel niet zijn. Want als straks de schouw helemaal afgewerkt is, ligt er een oude kast in de schuur te wachten, die onderhanden genomen moet worden. En daarna is er wel weer een klok, of moet begonnen worden met het leggen van een houten vloer.

Ondanks zijn drukke werkzaamheden is hij graag bereid mensen te ontvangen. Mensen, die net als de heer Wetzels, het mooie van iets kunnen zien, en die graag bereid zijn er een tijdje naar te kijken en er over te praten. Dit laatste hoeft overigens niet eens. „Er zijn veel mensen, die bij me binnen lopen zonder iets te zeggen. Ze kijken alleen maar. En dan gaan ze weer weg. Ik weet en zie dan dat ze het mooie kunnen waarderen. En dat is voldoende”.

Viering sterfdag van mgr. Savelberg

Vrijdag, 11 februari, is het 59 jaar geleden dat rector Savelberg overleed. De sterfdag zal, zoals dit reeds zoveel jaren is geschied, stemmig en piëteitsvol worden herdacht. Om acht uur zal in de gedachteniskapel aan de Gasthuisstraat te HEERLEN een mis worden opgedragen ter ere van O. L. Vrouw van Lourdes met speciale intentie voor het gunstig verloop van het proces der zaligverklaring. Om zeven uur 's avonds wordt in de kapel van het Savelbergklooster aan de Gasthuisstraat een plechtige avondmis gehouden met dezelfde intentie.

Vaktechnisch

In het verlengde van de door de JBTB geformuleerde centrale doelstelling lag voor de leden van de afdeling Wijndansrade op vaktechnisch gebied het accent vooral op het volgen van theoretische en praktische lessen, de aanleg van proefvelden en het deelnemen aan door het bondsbestuur georganiseerde technische wedstrijden.

Onder leiding van de plaatselijke technisch adviseur en dankzij de actieve medewerking van

alle agrariërs van Wijndansrade doorliepen de leden van de Jonge Boeren een intensief leer-, werktraject, opgebouwd uit het volgen van een groot aantal praktijkgerichte cursussen. De verslagen van de JBTB-afdeling van Wijndansrade

maken in dit verband onder andere melding van drukbezochte trainingen op het gebied van de fruitteelt, het aanleggen en onderhouden van grasland, de beoordeling van het vee, kennis van motoren en landbouwwerktuigen en het bezoeken van een naburig KI-station; alwaar de kwaliteiten van elke afzonderlijke stier gedetailleerd werden besproken.

In het jaarverslag van 1959 is een korte schets opgenomen van een werkbezoek aan de boerderij van Jos Snijders in buurtschap Brommelen, alwaar de leden de kunst van het toiletteren van koeien werd bijgebracht: 'De secretaris heeft contact opgenomen met de heren Neven en Rompelberg, om zo snel mogelijk een bijeenkomst te beleggen bij een van de leden op het bedrijf. Aldaar zullen enkele koeien worden getoiletteerd (met onder andere aandacht voor het scheren, wassen, drogen en staartpluimopbinden). Verder zullen er toelichtingen worden gegeven over de te

Wedstrijdnummer	Omschrijving	1957
9	Kippenverzorgingswedstrijd	3.50
13	Selectiewedstrijd aardappel-pootgoed	2.50
	Selectiewedstrijd bewaring	2.50
15	Onderhoud werkt.gereedschappen	3.50 (was
18	Trekkerbehendigheid	1.-
19	Ploegwedstrijd	4.-
20	Kuikenopfokwedstrijd	3.50
22	Kostenberekening landbouwgewassen	4.-
26	Graslandverbeteringswedstrijd	3.50
32	Paardenbehendigheidswedstrijd	2.50
33	Kalveropfokwedstrijd voor ieder kalf extra	3.50 1.-
36	Paardenbeoordeling	2.-
37	Stalwedstrijd	3.50
41	Veebeoordelingswedstrijd (keuring + 2 lessen)	2.-
46	Kostenberekening groenten	4.-
49	Fruit sorteren en verpakken	1.50
	Trekkeronderhoud	3.50
	Melkwedstrijd	1.50 (was
	Varkensbeoordelingswedstrijd	2.-

Normen subsidie 1957 (uit archief Jonge Boeren).

geschilderd paard met manen en staart van echt paardenhaar op wieltjes; dat alles wisten die kolenschoppen van handen te smeden voor zijn kroost.

Diepe treurnis is er in de zomer van 1986 als Zefs enige zoon overlijdt. 'Onze broer Sjef was over een ploeg gevallen en klaagde over pijn in de borst. Hoewel vader aandrong om er een dokter bij te halen, vond Sjef dat het met rusten wel over zou gaan. Toen mijn vader hem 's middags wat eten bracht, trof ie zijn zoon in coma aan. Een dag later is Sjef aan inwendige bloedingen gestorven'.

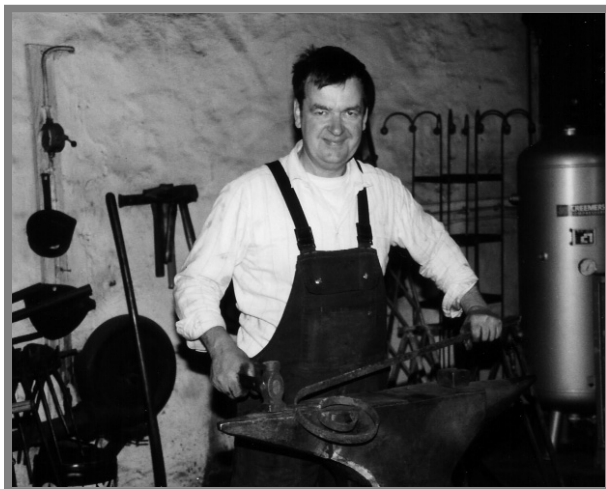
Inderdaad een geweldige klap. Want ineens zit pa Van Oppen zonder opvolger. Van verdriet sluit hij zijn winkeltje met huishoudelijke artikelen. Smid Van Oppen houdt nog wel tot aan zijn dood de ijzers in het vuur. Zijn broer Huub, die al veel eerder gestopt is, heeft geen kinderen en woont op Kathagen. Wat nu? De vuren maar doven?

Maar dan komt neef Theo, jongste zoon van Lei van Oppen, in beeld. Theo wil zijn garage in Heerlen (Molenberg) graag ruilen tegen het aambeeld in Wijnandsrade. Hij koopt bedrijf en woonhuis van zijn oom, die te midden van al zijn verdriet toch trots is dat de naam van Oppen boven de poort van de smederij blijft pronken.

In de laatste jaren van zijn leven leert hij zijn neef en opvolger dan ook graag de geheimen van het smeden. Drie jaar later op 8 juni 1986, nota bene exact op de sterfdag van zijn zoon, overlijdt Zef van Oppen, de laatste smid van Wijnandsrade.

De rest van deze schetst is hedendaagse geschiedenis. Waar eerst weckflessen, kippengaas, fietsen en schoffels te koop stonden, liggen nu knotten wol, ritssluitingen, brei-patronen en knopen.

En smederij van Oppen is en blijft nog altijd een begrip in en ver buiten Wijnandsrade.

Theo van Oppen.

Hans Toonen

Diploma Frans Gerards (uit archief heemkundevereniging).

Maatschappelijk

In de verenigingsactiviteiten van de afdeling Wijnandsrade stonden de centraal voorgeschreven doelstellingen op godsdienstig, sociaal, cultureel en vaktechnisch gebied sterk centraal. Maar uit de geraadpleegde verslagen klinkt ook door dat de plaatselijke Jonge Boeren oog hadden voor ingrijpende gebeurtenissen, die zich in het midden van de vorige eeuw in Nederland afspeelden.

Zo werd in 1953 op de watersnoodramp gereageerd door middel van een spontane graanactie en het inzamelen van zandzakken, goederen, kledingstukken en geld. De leden van de plaatselijke afdeling hielden daarnaast jaarlijks een rondgang door het dorp en organiseerden regelmatig graanacties voor de kankerbestrijding en het TBC-fonds.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog lagen de verenigingsactiviteiten in Wijnandsrade stil. In 1941 werden de LLTB en de JBTB op bevel van de Duitse bezettingsautoriteiten opgeheven. Na de Tweede Wereldoorlog werd de bond heropgericht.

De eerste vergadering van de Jonge Boeren van Wijnandsrade vond op 24 juni 1945 plaats.

Een heus familiebedrijf, deze smederij Van Oppen. Waar dan ook een ijzeren dagindeling geldt. Van 's morgens acht tot 's avonds zeven uur kunnen klanten er terecht. Om stipt twaalf uur staat het middageten op tafel. 's Middags om half-vier is er koffie met brood. Om halfacht volgt het avondbrood.

Annie: 'Behalve 's avonds bij het avondbrood, zat vader telkens met die zwarte kolenschoppen van handen aan tafel. Wassen hielp toch niet, zei vader. Dus hing moeder een doek over zijn stoel en lag er een plastic zeil op tafel. Maar als ie zijn handen had gewassen, waren ze schoon en zonder die zwarte kloven. Later kwam onze broer er ook nog bij en zat je met twee van die 'zwarten'!

Ook op zondag zijn er vanzelfsprekende verplichtingen: eerst naar de kindermis van negen uur en dan 's middags om drie uur naar het lof.

José: 'Maar ook op zondag was het bij ons open huis. Want na de hoogmis kwamen de boeren hun rekeningen betalen. En dan stonden er een borrel en een doos sigaren op tafel!'

Annie: 'Om de drie maanden werden er rekeningen uitgeschreven. Was het een luttel bedrag, dan kreeg de klant zijn rekening pas aan het eind van het jaar. Maar al die andere nota's brachten wij rond in een schoendoos achter op de fiets. Wie heel ver woonde, kreeg de rekening per post!'

V.l.n.r.: de zusjes Miets, José, Sjan en (gehurkt) Annie van Oppen.

Einde van een tijdperk

Het traditionele boerenleven kwam in de loop van de twintigste eeuw steeds meer onder druk te staan. In 1900 werkte nog 32 % van de Nederlandse beroepsbevolking in de landbouw; in 1960 was dat aandeel teruggelopen naar 10,5 %. Ook Limburg - rond 1900 nog een overwegend agrarische provincie - veranderde binnen enkele decennia ingrijpend. Werkte rond 1890 nog zo'n 47 % van de beroepsbevolking in de agrarische sector, een eeuw later was dat aandeel teruggelopen tot nog maar zo'n vijf procent.

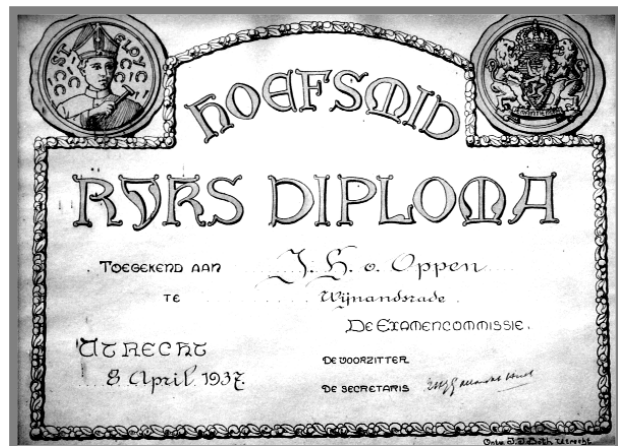
De mechanisatie deed in het begin van de vorige eeuw zijn intrede en nam met name vanaf de jaren vijftig explosief toe. De paarden verdwenen uit het landschap en werden vervangen door de pk's van tractoren. Het enkele trekpaard dat hier en daar nog mocht blijven, deed voortaan alleen nog maar dienst als sierpaard. De arbeidskrachten maakten meer en meer plaats voor machines, zoals graanmaaiers, zelfbinders, maaidorsers, kunstmeststrooiers, enz. Ter illustratie: het gebruik van melkmachines steeg in de jaren vijftig van de vorige eeuw met maar liefst 998 %. Daarnaast deed zich in het snel industrialiserende Nederland de aantrekkingskracht gelden van het werken buiten de agrarische sector. Steeds meer landarbeiders en boeren zochten hun heil elders; ontwikkelingen die ook niet ongemerkt aan Limburg (en Wijnandsrade) voorbij zijn gegaan. In Zuid-Limburg werd dit laatste versterkt door de zuigkracht van het harde maar relatief goed betaalde mijnwerkersbestaan. Het oude plattelands-patroon werd daarvoor ook hier grondig en voorgoed verstoord.

Het afvloeien van dat grote aantal mensen uit de boerenstand had ook zijn weerslag op het ledenaantal van de LLTB. In 1946 telde de bond nog bijna 16.000 leden; in 1993 was dat aantal meer dan gehalveerd.

Die teloorgang valt op lokaal niveau ook af te leiden uit de laatste verslagen van de Jonge Boeren van Wijnandsrade. Het aantal leden daalde vanaf het midden van de jaren vijftig gestaag en het werd voor de plaatselijke afdeling steeds moeilijker de gebruikelijke verenigingsactiviteiten van de grond te krijgen. Het jaarverslag van 1960 meldt in dat kader dat de aanwezige leden besluiten een boete van fl. 1,- te heffen voor elk lid, dat niet komt opdagen bij het onderhoud van het toegewezen proefveld en dat dit bedrag onder de wel aanwezige leden zal worden verdeeld. In het verslag over 1962 wordt geconstateerd dat van de H. Misvertegenwoordiging - die tot dan altijd goed was verlopen - deze keer weinig tot niets is terechtgekomen.

Ons moeder deed de winkel plus had het druk met de inmaak voor de wintermaanden. En pa stond in de smederij, samen met zijn broer Huub en onze opa. Was ook wel nodig, vooral als je een ploeg ging smeden, moest je er met twee man op slaan. En als een boer nieuwe ijzeren banden om zijn karrenwielen moest; ook dan hadden ze elkaar hard nodig. En er werd veel laswerk verricht, wat vooral door Huub, die intussen ook rijks-gediplomeerd hoefsmid was, werd gedaan. Verder verzorgde Huub ook de boekhouding van de smederij. Toen in 1943 Maria, de vrouw van opa overleed, trouwde Huub met Philomene Gerards en woonden zij bij opa in. Lei trouwde even later met Annie Coenen. Zij gingen in Kathagen wonen. Zij kregen zeven kinderen, drie meisjes en vier jongens; van wie Theo, de huidige smid, er eentje was'.

De smederij krijgt het intussen steeds drukker. Vaak moet Zef op de fiets naar een boer met pech in de stal. Zwaar zwoegen met een fietstas vol gereedschap. Op een dag koopt hij dan ook een DKW-motor 98 cc en met een door de firma Portz in Hoensbroek gemaakte leren gereedschapstas

**Diploma hoefsmid van Zef van Oppen
(uit familie-archief van Oppen).**

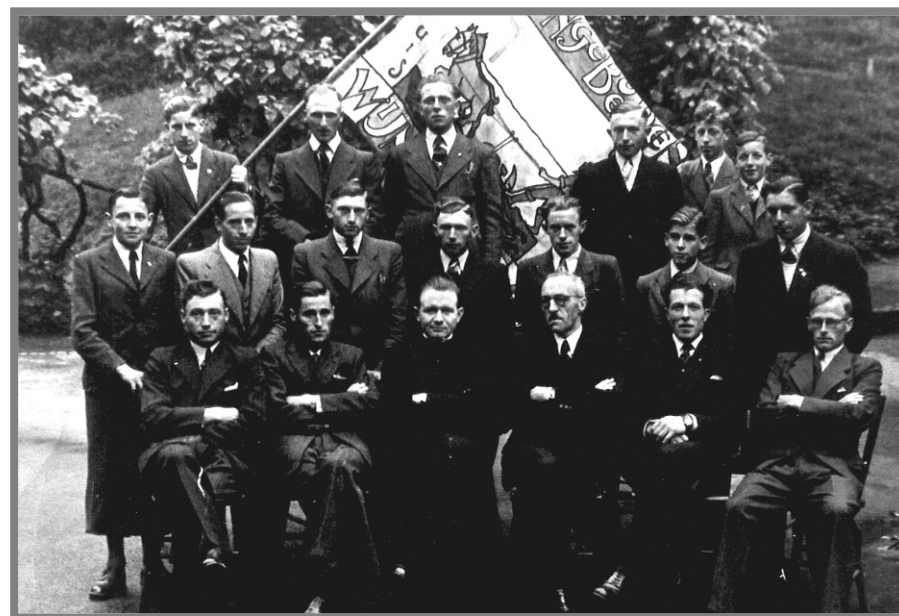
van het kasteel, je weet wel van boer Godfried Opfergelt, nieuwe hoefijzers hadden gekregen dan tikte onze vader zo'n paard even op de kont en dan liep het paard uit zichzelf terug naar het kasteel. Soms zwiepte papa mij op de rug van zo'n paard en dan moest je wel uitkijken bij de poort van de stal dat je tijdig bukete; anders raakte je hoofd de muur en moest je wachten tot een knecht je van het paard tilde'.

Miets: 'Weten jullie nog dat we boven op de varkensstal waren geklommen

Bronnen en geraadpleegde literatuur

- Ir. P. Planje, gedenkboek 'Vijftig Jaar Limburgse Land- en Tuinbouw 1901 - 1951'
- J. Korsten, 'Standhouden door veranderingen', de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond als behartiger van agrarische belangen (1896 - 1996), Valkhof Pers
- Alfred van Dijk, 'De Boer, Leven van het Boerenland, De Koe en onze Zuivelindustrie', Elsevier Amsterdam/Brussel
- Statuten van de Katholieke Limburgse Jonge Boeren- en Tuindersbond van de L.L.T.B. (Roermond, 1955)
- Limburg kalender 2003 van de stichting Dialect- en Cultuur Onderwijs Limburg (D.O.L.)
- Vakblad 'Boer en Tuinder', 16 maart 1956
- Drs. Th. Haddingh en P. Lamain, 'Algemene geografie en Nederland', J.B. Wolters Groningen

Met dank aan: Hub Gerards (Lemiers), Jan Jansen (Nuth), Claartje Kickken - Quadackers (Swier), Harie Kickken (Swier), Math Marell (Wijnandsrade), Zef Meessen (Swier), Constant Snijders (Brommelen), Frans Steins (de Vink)

Groepsfoto van de Jonge Boeren.

Bovenste rij v.l.n.r.: Jo Portz, Frans Gerards, Jo Eurlings, Miel Petit, Marcel Vaessen, Armand Vaessen; middelste rij v.l.n.r.; Constant Snijders, Senden (uit Laar), Zef Willems, Sjeng Petit, Hub Kickken, Lambert Webers, Wim Portz; onderste rij v.l.n.r.: Lambert Petit, Hub Bemelmans, pastoor Deckers, meester Vankan, Hub Eurlings, Sjeng Gerards (uit archief heemkundevereniging).

Wat vroeger 'in gen vot' heette - en dat is het gebied achter de huidige plek van smederij annex garagebedrijf van neef Theo van Oppen - richt hij een smederij in.

Uit zijn huwelijk met Maria (Marieke) Steins, een 'meiske' van Wijnandsrade met wie hij naast de smederij gaat wonen in een huis dat dateert uit 1858, komen vijf kinderen: Marieke (1907), Zef (1909), Bertha (1911), Huub (1912) en Genjamin Lei (1917).

Ploegen smeden, paarden beslaan, hete hangijzers aanpakken; kortom, het vurige ambacht loont de moeite. Want opa Van Oppen bezit een wei richting de Vink en een wei met fruitbomen, waar nu het beeld van de H. Barbara pronkt. Verder heeft ie altijd een koe, twee varkens plus een joekel van een moestuin tegenover het grote huis. Indien nodig moet de koe de kar trekken. Voor kleinere werkzaamheden is er een hondkar, getrokken door een Sint Bernard.

Dat zijn twee zonen Zef en Huub ook het ijzer gaan smeden als het heet is, blijkt in die tijd geen onderwerp van discussie.

Het enige verschil is dat Huub zich wat meer toelegt op het onderhoud en de reparatie van landbouwtractoren en dat Zef vooral (hoef)smid wordt. Vanaf 1937 rijksgediplomeerd, ook dat nog!

V.l.n.r.: Lei van Oppen, Zef van Oppen, (opa) Joep van Oppen, Huub van Oppen (uit familie-archief van Oppen).

betalen. Hoeveel? Nee, dat weet ik echt niet'.

Waar het hekje op de foto vandaan komt, weet oud-meubelmaker en bouwvakker Gir Wetzels weer wel. Van zijn vader. Gir grinnikt: 'Nee, het hekje komt niet van de kerkbank waar wij zaten. Bij ons thuis hoorden we niet tot de elite van Wijnandsrade. Mijn vader was gewoon mijnwerker op de Julia in Eygelshoven. Maar hij had wel een bijzondere hobby. Hij deed namelijk in antiek en zo is hij ook aan dit gotische hekje gekomen'.

Daags na het 'verkeerde' bombardement van de kerk van Wijnandsrade (eind februari 1943) was Girs vader, zoals altijd geïnteresseerd in antiek en oude spullen, niet weg te slaan bij boer Jozef Portz. Wat nog over was van het interieur van de St. Stephanuskerk, na de explosie van de tijdbom om twintig over zes op zondagmorgen 28 februari, lag intussen opgestapeld in de wei van Portz.

Gir Wetzels legt uit: 'Dat daarvoor de wei van Jozef Portz werd gebruikt, was op verzoek van zijn broer Frans, want die was toen kerkmeester. Mijn vader is daar natuurlijk gaan snuffelen en heeft - zo weet ik bijna heel zeker - toen deze kerkbankhekjes gevonden en gauw mee naar huis genomen. De rest van het opgestapelde verwoeste interieur ging in vlammen op'.

Behalve het hekje op de foto heeft Wetzels er thuis in Geleen nog eentje. 'Precies dezelfde, alleen anders gescharnierd. Logisch, want aan weerskanten van de bank zat toen zo'n hekje'. Na de oorlog zijn er geen hekjes meer geplaatst bij banken om de elite voor te trekken boven het gewone kerkvolk. Godzijdank.

Hans Toonen

Wienesrao. De euverlas woort zoëe groeët, dat dit kapelke tweeë jaor later - in achttiëzesentachtig - alwir is geruimd.

Mèr vandaag zint v'r bie-ein gekeome bie de Mariakapel van de Vink, die d'r nog ummer sjiteit; vandaag al viefenzeventig jaor. En ze zuut d'r oet, asof ze nog minstens viefenzeventig jaor mit kint.

Beste luuj van de Vink, ich wunsj uch van harte proficiat! En ich haop, dat eur kapel tot in lengte van dage de drökst bezochte kapel van Wienesrao maoch blieve.

Wiel Oehlen

Geraadpleegde literatuur

Monumenten van Vroomheid, Kruisen, kapellen en vrijstaande heiligenbeelden in Limburg, Walburg Pers 2005

Jack Jetten, Kapel op de Vink 60 jaar, Bulletin Wijnandsrade, nummer 11, juli 1990

Jack Jetten, Mariaverering te Wijnandsrade, Bulletin Wijnandsrade, nummer 14, maart 1994

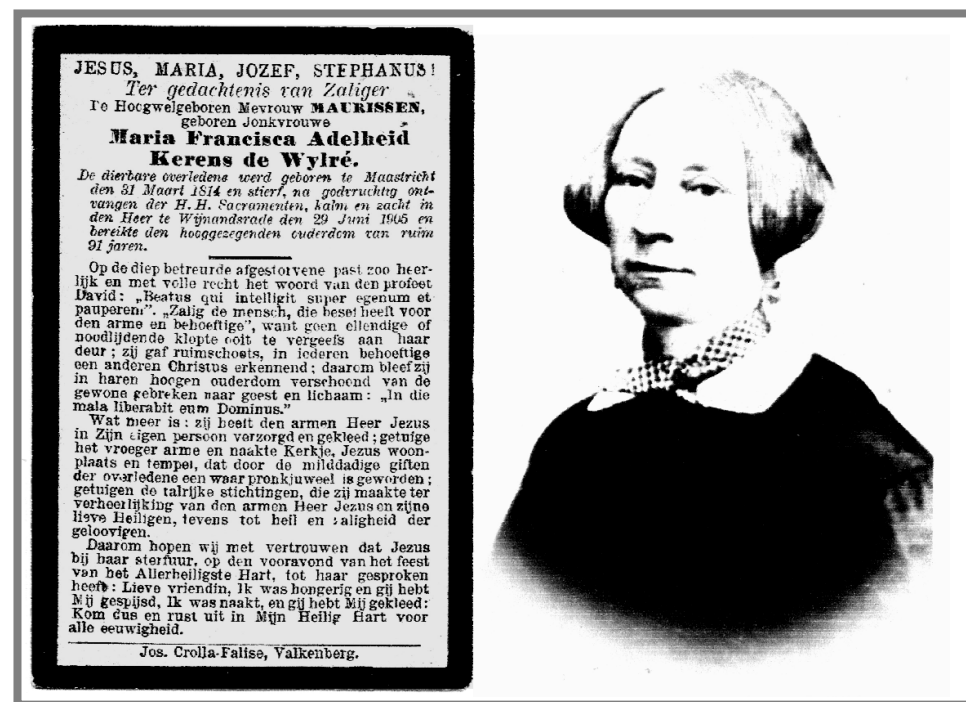
Pastoor P.G. Peeters, Korte schets der geschiedenis van de Valkenburgsche Heerlijkheid Wijnandsrade

Bloemenhulde aan Gerda Mennens - L'Ortye en Pauline Huntjes, die beide als klein meisje de bouw en inzegening van de Mariakapel van de Vink nog hebben meegemaakt en die hun leven lang heel veel hebben betekend voor de verzorging en het onderhoud van de kapel.

parelsnoer waarvan twee windingen elk van vier parels in het zicht en vijf parels op de punten.

Maria Francisca Adelheid werd twee dagen na haar overlijden ingeschreven in het gemeentelijk sterfregister van de gemeente Wijnandsrade. Deze handeling werd verricht door haar neef Mr. Alfred Pijls uit Maastricht, die oudrechter en tevens een van de erfgenamen was. Hij regelde ook haar begrafenis. De Jonkvrouwe werd niet in Wijnandsrade op de begraafplaats van de kerk bij haar man Xavier Hubert begraven, maar per lijkenkoets naar de gemeente Heer (nabij Maastricht) vervoerd. Daar werd zij na de

Herinneringsprentje Maria Francisca Adelheid Kerens de Wylré (uit archief heemkundevereniging / werkgroep genealogie).

requiemmis, voorgedaan door pastoor de Wever, in de oude parochiekerk bijgezet in het familiegraf van Petrus Banden bij haar broers Jonkheer Francois Robert Adolphe Kerens de Wijlre en Jonkheer Willem Eugene Franciscus Xaverius Mathias Kerens de Wijlre.

De gemeente Heer kreeg na haar dood een schenking: een legaat groot zesduizend franken. Van dit legaat, dat douairière Maurissen⁵ geboren Kerens de Wijlre aan de gemeente naliet voor godsdienstige doeleinden,

⁵ Douairière = adellijke weduwe.

Wienesrao tilt drie kapelle. De oudste lik achter d'r Blauwe Sjtein, aan d'r Lieverkeszandwaeg: 't Sjtaeveshuuske', dat is vernuemd nao d'r Sint Sjtephanus, de petroeënheilige van Wienesrao. De jongste lik aan de angere kant van ge dörp, in Zjwier: 'de Isidoruskapel', opgedrage aan de petroeënheilige van de landbouw. En de drukst bezochte lik hie, op g'n Vink en is opgedrage aan 'Onze Lieve Vrouw van Altijd Durende Bijstand'.

't Is hie altied drök gewaest. Vanaaf 't begin, in neugentiëndertig. Want in dat jaor is dees kapel door de inwoners van de Vink geboewd en op Hemelvaartsdaag door meneer pesjtöeër van Wienesrao ingezaegend.

Pastor Hausmans.

Neugentiëndertig. Dat waor inne gans angere tied. D'r loog hie nog gein asfalt, d'r sjtonge nog gein lantarenpaole, de inwoners van de Vink houwe nog gein sjtromend water en elektriciteit en d'r waore hie nog minder hoezer dan noe. 't Waor de blujtied van 'Het Rijke Roomsche Leven',

toen de luuj nog min-

stens inne kiër per daag nao de kirk ginge en toen de heilige maagd Maria in Limburg hiël erg populair waor. 't Is dan auch neet vraemd, dat dit kapelke aan 'Onze Lieve Vrouw van Altijd Durende Bijstand' is opgedrage. Neugentiëndertig. 't Waor inne gans angere tied. De luuj waore neet allein hiël erg braaf, mèr vaak auch hiël erg erm. 't Waore de crisisjaore, mit hiël vuel ermoot en werkeloosheid. De meeste luuj mooste elke cent omdrieë en waore veur hulp op mekaar aangeweze. Auch Limburg houw 't toendertied erg zjwaor. Missjien hat dae ermoot d'r get mit te make gehad, dat dees kapel in 't begin vuel kleiner is gewaest. Wat noe 't veurportaalje is, waor in neugentiëndertig de ganse kapel!

Mèr vanaaf 't begin leep 't hie sjtorm. Neet allein de inwoners van de Vink kaome hie op bezoek veur inne 'onze-vader', ein 'wees-gegroetje' en ein

Communicantjes 2005

Eerste Heilige Communie van Groep 4 van de St. Stefanusschool op donderdag 5 mei 2005 (Hemelvaartdag)

Bovenste rij, v.l.n.r.: Hester Vos, Mirco Dubois, Job van de Walle, Wilco Brouns, Rick Storms, Jason Heinrichs

Middelste rij: Milly van de Warenburg, Demi Coumans, Vivi Kleintjens, Stevie Burns, Frederieke Peeters, Romée Neven, Tamara Marciello, Myrthe Dreessen, Famke Storms, Femke Dijkstra.

Onderste rij, v.l.n.r.: Bart Koreman, Denzel Reuleaux, Bram van Rooy, Casper van Breukelen.

Isidoruskapel Swier

Op 15 oktober 2000 werd de Isidoruskapel van Swier ingezegend. Sindsdien is het een goed gebruik ter plaatse op de vijftiende mei een gebedsdienst te houden, bij gelegenheid van het naamfeest van de heilige Isidorus. Tijdens de plechtigheid van dit jaar werd een bijzondere attentie gepresenteerd: een persoonlijk door paus Johannes Paulus II gesigneerd boek, vergezeld van een brief van zijn privé-secretaris, Monseigneur Mieczyslaw Mokrzycki, gericht aan de inwoners van Swier.

Een citaat uit die brief: (...) 'Zijne Heiligheid Paus Johannes Paulus II dankt de organisatoren en de uitvoerders van de prachtige Kapel, gewijd aan de Heilige Isidorus, en heel de parochiegemeenschap van Swier. Als teken van Zijn dankbaarheid schenkt hij aan alle leden van de Buurtvereniging van Swier Zijn Apostolische Zegen. En als aandenken Zijn laatste boek 'Auf, lasst uns gehen!' voorzien van Zijn handtekening. Vatikan, 20 december 2004'.

Het boek en de brief werden eind 2004 door Lou Houtvast uit Wijnandsrade en de Z.E.H. pater Honings uit Rome aan de Beheersgroep van de Isidoruskapel overhandigd. Pater Honings is geboren en getogen in Sittard en was gedurende veertig jaar als professor aan de universiteit van Laterum verbonden.

Wiel Oehlen

Het boek 'Auf, lasst uns gehen!' van de hand van Paus Johannes Paulus II, voorzien van zijn handtekening.

Monumenten van vroomheid

Limburg herbergt een schat aan klein religieus erfgoed: veldkruisen, wegkapellen, Lourdesgrotten, Calvariebergen en heilig Hartbeelden, die getuigen van het rooms-katholieke geloof van lang geleden maar ook van vandaag de dag. 'Monumenten van vroomheid' is een lijvig boekwerk, waarin uitgebreid aandacht wordt geschonken aan deze voor Limburg zo typische aspecten van de rooms-katholieke kerk en van het volksgeloof. Vanuit diverse invalshoeken biedt deze publicatie gedetailleerde informatie over de achtergronden van dit interessante fenomeen: historisch, religieus, bouwkundig, cultureel en landschappelijk. Bijdragen uit het aangrenzend buitenland plaatsen de monumenten van vroomheid in een breder kader. Het prachtig geïllustreerde en vormgegeven boek is gelardeerd met hoofdstukjes 'veldboeketten', die een bloemlezing bevatten uit de literatuur over kruisen en kapellen. 'Monumenten van vroomheid' is een standaardwerk dat is verschenen bij gelegenheid van het gouden jubileum van de stichting Kruisen en Kapellen in Limburg. Op een bijgevoegde cd-rom is een (vooral nog incomplete) inventarisatie opgenomen van de naar schatting 2.500 religieuze landschapsmonumentjes in het bisdom Roermond.

Monumenten van vroomheid, Kruisen, kapellen en vrijstaande heiligenbeelden in Limburg, diverse auteurs, onder eindredactie van Peter Nissen en Koos Swinkels, uitgeverij Walburg Pers, Zutphen, 336 pagina's, met cd-rom, verkoopprijs € 39,95 (ISBN nummer 90.5730.346.9).

Jaarboek 2004 historische en heemkundige studies in en rond het Geuldal

De stichting 'Historische en Heemkundige studies in en rond het Geuldal' geeft inmiddels alweer gedurende veertien jaar een bijzonder fraai verzorgd jaarboek uit met historische en heemkundige bijdragen. De editie van 2004 maakt daar geen uitzondering op en bevat onder andere een archeologische studie naar de Romeinse weg van Boulogne-sur-Mer naar Keulen, een verslag van de opgraving in 2002 van een Romeinse wachtpost op de Goudsberg in Valkenburg, een bijdrage over Abraham Ouburg's modelschool in Voerendaal (van 1820 tot 1831) en een verhandeling over de abdij St. Benedictusberg in Mamelis.

Jaarboek 2004, Historische en Heemkundige studies in en rond het Geuldal, diverse auteurs, een uitgave van de stichting Historische en Heemkundige Studies in en rond het Geuldal, Postbus 258, 6300 AG Valkenburg, verkoopprijs € 27,- (ISBN nummer 90.74428.14.2).

Wiel Oehlen

king met de kringen van het LGOG en de heemkundeverenigingen versterken. Dit probeert zij onder meer te bereiken door bepaalde projecten te ontwikkelen. Een daarvan zal zijn gericht op het in kaart brengen van de Limburgse brouwers en brouwerijen. Dit project zal in samenwerking met de Faculteit Cultuurwetenschappen van de Universiteit Maastricht worden opgepakt.

Rondleidingen

Op zondag 24 april deed de heemkundevereniging van Brunssum Wijnandsrade aan. Na de presentatie van onze nieuwe DVD over de geschiedenis van Wijnandsrade kreeg het bijzonder geïnteresseerde gezelschap een rondleiding aangeboden in en rondom het kasteel en in de St. Stephanuskerk.

Op zaterdag 12 juni 2004 bracht 'Echter Landj', de heemkundevereniging van Echt, een bezoek aan ons dorp. Het voornemen bestond in de loop van dit kalenderjaar een tegenbezoek aan Echt te brengen. Naar aanleiding van het drukke programma van onze heemkundevereniging is dat bezoek 'van Wijnandsrade aan Echt' doorgeschoven naar zaterdagmiddag 20 mei 2006. Alle geïnteresseerde leden in (onder andere) een bezichtiging van de St. Landricuskerk, een rondleiding door de oude dorpskern van Echt en een bezoek aan kasteel Verduynen zijn die dag van harte welkom in Echt (nadere informatie, inclusief de mogelijkheid tot aanmelden volgt in bulletin nummer 26).

Bedevaart

Op zondag 1 mei vond voor de 132ste keer de jaarlijkse Bedevaart plaats van Wijnandsrade naar de basiliek van O.L. Vrouw van het Heilig Hart in Sittard.

De meeste deelnemers aan deze processie verplaatsen zich tegenwoordig met het openbaar vervoer of per auto naar het station van Sittard. Een select gezelschap legt de heenweg van de route sinds 1998 - naar oud gebruik - te voet af. Dit jaar telde de processie meer dan tweehonderd deelnemers, waarvan veertig sportievelingen aan de voettocht meededen.

de Aldenhof in Hoensbroek, als zoon van Louis Cremers en Maria Josepha Senden, beiden voortkomend uit bekende Hoensbroekse families. Voor Wijnandsrade is wellicht nog wetenswaardig, dat de jongste broer van de rector, Leo (Peter Leonard Hubertus) Cremers van 1917 tot 1926 burgemeester was van Nuth'. Waarvan wij gaarne nota nemen.

Op 4 oktober 2004 stond in het Limburgs Dagblad onder de rubriek 'Spoorloos' ook al een oproep van Pierre Heijboer, die betrekking had op Rector Cremers. Wij drukken die tekst hieronder af.

'Op zoek naar een dagboek': Rector Jos Cremers is dood, maar bij leven en welzijn heeft hij zijn belevenissen aan het papier toevertrouwd. Pierre Heijboer zoekt het dagboek van zijn oudoom, vaak omschreven als tegendraads priester. Bioloog, journalist, politicus, mopperaar, liefhebber van goede wijn en sigaren en een enfant terrible van jewelste. Maar bovenal priester. Het leven van Maastrichtenaar Jos Cremers of rector Cremers zoals hij meestal werd genoemd. De markante geestelijke werd in 1899 tot priester gewijd in Roermond. Tot 1909 werkte hij op Rolduc in Kerkrade, vervolgens was Cremers tot 1913 kapelaan in Breust - Eijsden en van 1913 - 1917 rector in Raath, een piepklein gehucht bij Jabeek. Over zijn werk als kerkdienaar hield Cremers - hij overleed in 1951 - nauwgezet een dagboek bij. 'Het is in de eerste helft van de vorige eeuw geschreven. Jos was een broer van mijn grootvader en dus mijn oudoom', vertelt Pierre Heijboer, tegenwoordig woonachtig in Amsterdam. Na 1917 keerde Cremers de kerkelijke functies de rug toe, hij werd directeur van het Natuurhistorisch Genootschap in Maastricht en van het Natuurhistorisch Museum aan het de Bosquetplein. En hij was nog veel meer: een 'lastpak' bijvoorbeeld in de ogen van zijn baas in Roermond, de bisschop. 'Veel van die verhalen over mijn oudoom Jos heb ik gehoord van mijn moeder Fientje Cremers', verduidelijkt Heijboer. Hij weet zeker dat priester Cremers een dagboek heeft bijgehouden. 'Ik ken enige citaten eruit, omdat ze in 1973 door historicus Gabriël Beckers zijn gebruikt in een tijdschriftartikel. Een kopie van dat artikel kreeg ik overigens pas veel later in handen. Uit dit artikel bleek ook dat Jos Cremers zijn dagboek aan hém had nagelaten. De twee mannen kenden elkaar via Beckers vader. Het gezochte dagboek zou nu in het bezit kunnen zijn van een van Beckers nazaten. Maar ik ken die mensen niet en dat maakt het voor mij moeilijk om mijn speurtocht naar het dagboek voort te zetten'. Toch ziet Heijboer het boekwerkje graag boven water komen. 'Het dagboek is voor Limburg een belangrijk historisch document. Cremers schreef zijn dagboek nadrukkelijk 'voor het nageslacht'. Hij wilde dat dit nageslacht zich zou kunnen troosten met de gedachte, dat er ook in vroeger tijden soms rare dingen gebeurden'. Heijboer -

Math Marell en Zef Meessen, uit dankbaarheid voor het vele werk dat zij gedurende vele tientallen jaren hebben verricht tot instandhouding van het religieuze erfgoed van Wijnandsrade en aan Arnold de Haas, die in de afgelopen jaren de coördinaten van de kruisen en kapellen van Wijnandsrade minutieus heeft opgemeten en in kaart gebracht.

En als afsluiting van een bijzonder geslaagde avond vond daarna de presentatie plaats van een nieuw gedigitaliseerd diaklankbeeld over de geschiedenis van Wijnandsrade. Met behulp van deze DVD, die is geproduceerd door Jan Jansen en Jack Jetten, kunnen wij ons mooie dorp voortaan nog beter presenteren aan de vele gasten, die wij jaarlijks mogen begroeten.

Wiel Oehlen

Jaarvergadering (foto: Wilfried Dabekaussen).

Hellebroekerweg (1962) gehandbald en binnen in de zaal van Café L'Ortye en daarna in de Sporthal te Hulsberg. Toen het Burgemeester Cortenraadsportpark in 1982 in gebruik werd genomen, bood dit complex huisvesting aan de hand-, voetbal- en tennisvereniging.

De HV Wijnandia organiseert vanaf 1973 jaarlijks een festival op het kasteel, dat aanvankelijk vooral antiek aanbood, maar dat is uitgegroeid tot een internationaal cultureel en folklore evenement, dat inmiddels vermaard en drukbezocht is.

4.

Uit nader onderzoek is gebleken dat de baron van Bongart, Joseph Clemens von dem Bongart, die tussen 1717 en 1719 de voorgevel van het huidige kasteel Wijnandsrade liet optrekken en die boven de ingang van de toegangspoort zijn naam en vrijheerlijk familiewapen liet aanbrengen, in feite vier voornamen had in plaats van twee: Joseph Clemens Johann Conrad Freiherr von dem Bongart (26 april 1695 - 23 september 1741). Over hem staat een artikel in het boek Wijnandsrade, de parel van Zuid-Limburg (pagina 25 tot en met 47). Enkele aanvullingen op dat artikel:

- Op pagina 47 staat gecursiveerd dat hij erfkamerheer was van het Hertogdom Gùlick. Dat was een erfelijk ambt dat sinds 2 februari (Maria Lichtmis) 1331 werd vervuld door de familie Von dem Bongart (zie: Hans Goldschmidt, Das Erfkammeramt im Herzogtum Jùlich 1331 - 1796, Beitrage zur Jùlicher Geschichte, nummer 21 - 22, 1968, pagina 1 - 13) en geheimraad van de Zeer Doorluchtige Heer Elector van de Palatijn. Wat gezwollen titels, maar bedoeld wordt dat hij sinds 1726 geheimraad was van de Kurfürst van Pfalz Neuburg Karl - Philipp. Hij trad daarmee in de voetsporen van zijn vader Philipp Wilhelm Heinrich Frh.von dem Bongart die geheimraad was van Kurfürst Johann Wilhelm.
- Op pagina 26 staat vermeld dat twee zusters van Joseph Clemens intraden in het adellijk vrouwenklooster van O.L.Vrouw, dat buiten de muren te Heinsberg lag. Dat waren: Hermina Elisabeth(a) (geboren 29 maart 1690) en Maria Petronille (geboren 26 juli 1693). Van de eerste weet ik nu de sterfdatum (21 december 1778) en dat ze haar professie deed in 1712. Van de tweede, die genoemd wordt Maria Anna de Bongardt de Paffendorf, is de sterfdatum 15 januari 1777 en zij werd geprofest in 1715. Dit vond ik in De Maasgouw 21ste jaargang (15-8- 1899), pagina 58.

Algemene ledenvergadering

Op maandag 14 maart vond de jaarlijkse algemene ledenvergadering van onze heemkundevereniging plaats. Het was die avond druk en gezellig in het Infocentrum van kasteel Wijnandsrade. Tijdens de op de vergadering volgende publiekspresentatie van onze nieuwe DVD over de geschiedenis van Wijnandsrade mochten wij meer dan honderd aanwezigen registreren.

De bijeenkomst werd geopend met een minuut stilte, ter nagedachtenis aan onze leden Miel Coenen, Helmuth Hermens, Hub Kerckhoffs en Jan Kuijpers die in 2004 en begin 2005 zijn overleden.

Te doen gebruikelijk werd een overzicht gegeven van de belangrijkste verenigingsactiviteiten van het achterliggende jaar en werd aan de aanwezige leden de gelegenheid geboden suggesties in te brengen voor toekomstige initiatieven.

Een van onze belangrijkste taken is het documenteren en toegankelijk maken van de plaatselijke geschiedenis. Die activiteit stond tot voor kort op een laag pitje, omdat wij nog niet de beschikking hadden over een fatsoenlijke ruimte voor ons inmiddels rijke archief. Sinds wij daarvoor gebruik kunnen maken van (de garage van) de plaatselijke pastorie, zijn wij eindelijk in staat ordening en systeem aan te brengen in ons boeken- en tijdschriftenbestand. Ria Marell en Wilfried Dabekaussen hebben die arbeidsintensieve opdracht in de loop van 2004 opgepakt en inmiddels nagevoeg afgerond. Math Marell en Zef Meessen zijn daarnaast onlangs begonnen met de inventarisatie van alle in ons bezit zijnde historische voorwerpen. Zo gauw beide klussen zijn geklaard, zullen wij opnieuw een open dag organiseren.

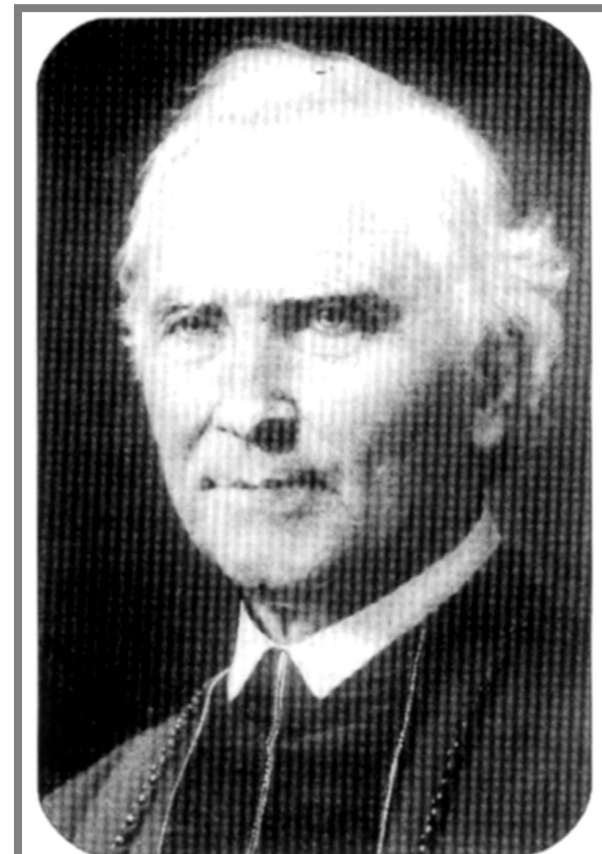
De exploitatierekening over 2004 werd na een positief advies van de kascontrolecommissie - bestaande uit Lambert Driessen en Leo van Wetten - akkoord bevonden, waarna de penningmeester en de overige leden van het dagelijks bestuur door de vergadering werden gedechargeerd. Financieel gezien is onze vereniging gezond, maar met name naar aanleiding van onze verplichtingen verbonden aan de huur van een gedeelte van de pastorie zijn wij er in het boekjaar 2004 licht op achteruit gegaan. De kascontrolecommissie adviseert het bestuur daarom na te denken over nieuwe initiatieven, die geld in het laatje brengen en geeft daarbij mee in overweging na te denken over een verhoging van de contributie. De kascontrolecommissie

Niettemin werd de heer F.J.H.M. Eijck, die hoofdonderwijzer was in Bocholtz, reeds op 8 februari 1886 tot hoofdonderwijzer benoemd. Daarmee is tegelijk duidelijk dat de gemeenteraad van Wijnandsrade van de provincie nul op rekest had gekregen.

7.

De heer drs. J. Krüll, medewerker van de Gemeentelijke Archiefdienst in Heerlen heeft ons erop gewezen, dat de foto die in Bulletin Wijnandsrade 34 (2004) op pagina 1740 staat, in tegenstelling tot het onderschrift, niet Mgr. Franciscus Boermans voorstelt, maar diens voorganger Mgr. J.A. Paredis. Hiernaast de werkelijke foto van Mgr. F.H. Boermans, bisschop van Roermond van 18 juli 1886 tot 3 februari 1900. Hij was overigens al vanaf 5 mei 1885 coadjutor van Mgr. Paredis.

Jack Jetten

Mgr. F.H. Boermans (Bisdom Roermond)

Mgr. F.H. Boermans
(uit archief heemkundevereniging).

Redactioneel

Voor u ligt de vijfendertigste editie van het Bulletin van Wijnandsrade. Uit de dikte van ons verenigingsblad kunt u afleiden dat wij nog altijd niet droog staan. Het verbaast ook ons telkens weer opnieuw, dat een klein dorp als Wijnandsrade al zoveel jaren de inspiratiebron kan zijn voor zo'n imponerend aantal heemkundig getinte artikelen.

Zoals u kunt zien, heeft uw bulletin een nieuw jasje. Omdat het Officecenter in Nuth, dat ons verenigingsblad tot dusver naar voller tevredenheid heeft gedrukt, met deze activiteit is gestopt, moesten wij op zoek naar een nieuwe drukker. Met dank aan ons lid Bert Heuts kunnen wij voor het drukbaar maken van het Bulletin van Wijnandsrade voortaan terecht bij Heuts Automaterialen in Hoensbroek. In ons nieuwe jasje presenteren wij u opnieuw het gevarieerde leesvoer - dat u van ons gewend bent - over vroeger en nu.

Veel leesplezier!

Mocht u als lid van onze heemkundevereniging ook zelf eens een bijdrage willen schrijven dan wel behoefte hebben te reageren op een van de artikelen uit dit blad; dat kan en daarvoor hoeft u niet in het bestuur of de redactie van onze vereniging te zitten.

Ook interesse én inspiratie? U kunt uw bijdrage of reactie inleveren bij een van de redactie-adressen (of mailen naar w.oehlen@planet.nl).

Mocht u in het bezit zijn van oude foto's, boeken, voorwerpen, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandsrade en die u op een verantwoorde manier in beheer wilt geven of die u bereid bent te laten kopiëren of fotograferen; neem contact op met een van de bestuursleden van uw heemkundevereniging. Hetzelfde geldt voor mogelijke (historische) vondsten van bijvoorbeeld oude scherven, dakpannen, munten, e.d. uit de bodem in en rondom Wijnandsrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin.

En daarnaast blijft de genealogische werkgroep van onze vereniging op zoek naar gedachtenisprentjes. Wie bereid is zijn of haar herinneringsprentjes kort te leen aan te bieden (zodat die kunnen worden gedigitaliseerd) krijgt die verzameling per ommegaand retour.

Jack Jetten

Mr. Jacobus Johannes Aloysius (Jack) Jetten is in 1945 in 's-Gravenhage geboren. Hij woont met zijn echtgenote Octavie in de Rhodestraat. Jack Jetten is mede-oprichter en lid van het dagelijks bestuur van onze heemkundevereniging. Hij is geridderd omdat hij gedurende vele jaren op een groot aantal fronten actief is (geweest). Een greep daaruit. Vanaf 1981 opereert hij binnen de lokale politiek en sinds 1993 is hij raadslid namens de fractie van Groot Nuth. Vanuit zijn raadslidmaatschap heeft hij zitting in diverse commissies en is hij lid van het presidium. Daarnaast is hij sinds 2001 lid van het algemeen bestuur van de *Gemeenschappelijke Regeling Sociale Diensten van de gemeenten Nuth, Voerendaal en Simpelveld (Kompas)* en sinds 2003

Jack Jetten en echtgenote

voorzitter van de Financiële Commissie van Kompas. Hij was voorzitter en mede-oprichter van de stichting Vluchtelingenwerk Nuth. Als secretaris van de stichting Katholiek onderwijs St. Servatius Vaesrade heeft hij zich in 1995 sterk gemaakt voor het behoud van de plaatselijke basisschool. Hij was mede-oprichter en voorzitter van de stichting 'In onsen Lande van Valckenborgh'. Sinds 1993 is hij bestuurslid en mede-oprichter van de Stichting Donatusfonds Boze Moeders. Binnen de Hogeschool Zuyd, waar hij tot 1 maart 2005 als docent werkzaam was, maakte hij zich verdienstelijk; onder meer door zitting te nemen in diverse commissies en werkgroepen. Jack Jetten is tegenwoordig als raadsgriffier bij de gemeente Simpelveld werkzaam.

Voor al zijn verdiensten is hij benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Een hartelijke felicitatie voor beide decorandi!

Het Bestuur

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Opgericht op 22 december 1981 als de stichting Vrienden van Wijnandsrade
Sinds 1994 notarieel vastgelegd als een heemkundevereniging
Rekeningnummer (voor contributie en donaties): 13.77.36.371, ten name van
heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade, Swier 39, 6363 CK
Wijnandsrade

Dagelijks bestuur

Voorzitter	Jan Jansen (045 - 524 26 96)
Vice-voorzitter	Math Marell (045 - 524 17 05)
Secretaris	Wiel Oehlen (045 - 524 48 98) e-mail: w.oehlen@planet.nl
Tweede secretaris	Jack Jetten (045 - 524 11 35)
Penningmeester	Henk van Malkenhorst (045 - 524 23 44)
Ledenadministratie	Zef Meessen (045 - 524 35 79)

Algemeen bestuur

Thei Bindels (045 - 524 30 08)
Tonie Bloebaum - Habets (045 - 524 41 32)
Wilfried Dabekaussen (045 - 524 13 20)
Hub Gerards (043 - 306 04 46)
Arnold de Haas (045 - 524 43 72)
Tiny Kickken - Senden (045 - 524 33 14)
Ria Marell (045 - 5245167)
Theo Opfergelt (045 - 524 17 18)
Jan van der Zee (045 - 524 43 00)

Ere-voorzitter

F.H.C. Cortenraad, oud-burgemeester van Wijnandsrade

Ere-leden

E.F.M. Coenen - Vaessen, oud-burgemeester van Nuth
S. Cox, oud-burgemeester van Nuth
(+) F. Erens, schrijver (Catsop - Elsloo)
Z. Marell (Treebeek)
J. en A. Pijls - Emonds (Puth - Schinnen)
Mr. C.G.J. Rutten, oud-burgemeester van Nuth
A.J.M.G. Teheux, oud-burgemeester van Wijnandsrade

Bij de voorpagina:

Op maandag 2 mei vierde buurtschap de Vink het 75-jarig bestaan van de plaatselijke Mariakapel. De feestelijkheden bestonden uit een traditionele processie, een openlucht-mis en een gezellig samenzijn. Meer over deze sfeervolle avond in dit bulletin.